

Tisdagen den 21 november

Kl. 16.00

Förhandlingarna leddes till en början av fru andre vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

§ 2 Ang. konsekvenserna för svenskt jordbruk av utvidgningen av EEC

Herr jordbruksministern BENGTTSSON erhöll ordet för att besvara herr *Elmstedts* (c) i kammarens protokoll för den 15 november intagna fråga, nr 318, och anförde:

Fru talman! Herr Elmstedt har frågat mig om jag är beredd att – mot bakgrunden av att jordbruket inte omfattas av EEC-avtalet – innan riksdagen fattar beslut i anledning av propositionen 135 lämna en redogörelse för konsekvenserna för svenskt jordbruk av den förestående utvidgningen av EEC.

I propositionen 135 år 1972 har lämnats en utförlig redogörelse för förhandlingarna med EEC på jordbruksområdet samt konsekvenserna för svenskt jordbruk av den förestående utvidgningen av EEC och konsekvenserna av att jordbruksprodukterna inte omfattas av frihandeln Sverige–EEC. Jag ber att få hänvisa herr Elmstedt till den redovisning som lämnats i propositionen.

Jag vill emellertid i detta sammanhang konstatera att en konsekvens av att frihandeln inte omfattar jordbruksvaror är att vi även i framtiden kan föra en självständig jordbrukspolitik. Jag vill också erinra om att avtalet innehåller en bestämmelse om att parterna skall söka utveckla handeln med jordbruksvaror under hänsynstagande till sin jordbrukspolitik. Denna bestämmelse hoppas jag skall visa sig vara av värde för det fortsatta samarbetet på detta område.

Herr ELMSTEDT (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jag har också konstaterat att det i propositionen 135 redogörs för de förhandlingar som har förevarit med EEC. Men jag åsyftar med min fråga framför allt en redovisning från jordbruksministern om konsekvenserna av dessa förhandlingar. I det fallet är ju inte propositionen 135 särskilt uttömmande. Det är på det sättet att berörda parter, främst naturligtvis jordbrukarna, men även andra intressenter och folk i allmänhet skulle sätta värde på ett auktoritativt uttalande i denna fråga, en redovisning helt enkelt. Det gäller inte bara det faktum att Sverige i fråga om jordbruksprodukterna inte berörs av avtalet med EEC, utan också det förhållandet att både Danmark och England har blivit medlemmar av EEC, och det påverkar självfallet vår situation i sammanhanget. Jag vill inte påstå att det finns någon direkt oro, men en

Tisdagen den

21 november 1972

Ang. konsekvenserna för svenskt jordbruk av utvidgningen av EEC

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. utlokaliseringen av statliga verk

undran bland de berörda har man kunnat registrera.

Sedan är jag tillfreds med det som jordbruksministern säger i slutet på svaret där han erinrar om att vi skall kunna bedriva en självständig jordbrukspolitik framöver. Det hoppas jag att vi skall kunna göra, men jag vill ännu en gång uttala att jag tror det skulle vara av värde om det lämnades en redovisning på ett eller annat sätt av de konsekvenser för den enskilde jordbrukaren och näringen i dess helhet som kan förväntas i anledning av avtalet.

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Fru talman! Det är ju inte lätt att inom ramen för en enkel fråga ge sig in på någon ingående analys av de här problemen, men jag vill fästa uppmärksamheten på att det som finns redovisat i propositionen är ganska omfattande och klarlägger rätt tydligt de tänkta konsekvenserna för det svenska jordbruket. Jag hänvisar till bl. a. sidorna 45-49, där vi alltså har redovisat de konsekvenser som vi tror kan bli en följd av det här avtalet.

Om herr Elmstedt studerar de där sidorna litet noggrannare tror jag att han blir rätt nöjd.

Herr ELMSTEDT (c):

Fru talman! Jag har studerat dessa sidor. Men jag tror däremot inte att en bred allmänhet bland dem som är berörda läser s. 45-49 i propositionen 135. Här ges dessutom inte tillräckligt besked. Inte minst av den anledningen anser jag att det kunde vara av värde om jordbruksministern i något sammanhang, exempelvis i samband med behandlingen av propositionen 135, ville lämna en utförlig redovisning av alla de konsekvenser som utvidgningen av EEC medför för svenskt jordbruk. Jag menar inte att detta skulle kunna göras på den korta stund vi nu har till förfogande, men en regeringsledamot har ju möjlighet att välja lämplig tidpunkt och lämpligt tillfälle för en sådan redovisning, om han finner den nödvändig. Jag anser att det är nödvändigt att en sådan redovisning lämnas, och jag hoppas att jordbruksministern anser det samma.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Ang. utlokaliseringen av statliga verk

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr Jonassons (c) den 17 oktober framställda interpellation, nr 140, och anförde:

Fru talman! Herr Jonasson har frågat mig om jag är beredd att fullfölja den andra etappen av utlokaliseringen av statliga verk.

Delegationen för lokalisering av statlig verksamhet avgav sin slutrapport i början av juli i år. Remissbehandlingen av rapporten har just avslutats och regeringen har därför ännu inte tagit ställning till enskildheterna i delegationens förslag. Det är emellertid regeringens

avsikt att till 1973 års vårriksdag redovisa förslag till ytterligare omlokaliseringar av statlig verksamhet med utgångspunkt i delegationens förslag.

Nr 120

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. utlokalisering av statliga verk

Herr JONASSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation.

Under de senaste åren har en kraftig befolkningstillväxt skett i storstadsområdena. Koncentrationen till dessa har fått många nackdelar där men i glesbygderna har befolkningen minskat, och det har blivit betydligt färre människor ute i skogslänen. Jag vill försäkra att nackdelarna där är ännu större.

Riksdagen uttalade ju 1969 att storstädernas tillväxt borde dämpas. Alla partier var då överens om detta, och vissa åtgärder har vidtagits. En av de viktigare frågorna i detta avseende är utlokaliseringen av statliga verk. Den första utlokaliseringsetappen berörde 7 000 arbetsplatser och den beslutades 1971. Finansdepartementet har nu förberett en andra utlokaliseringsetapp, som gäller 4 000 arbetsplatser. De utlokaliserade verken får stor betydelse för de regioner som står som mottagare och kan leda till en bättre balans på arbetsmarknaden genom att de lokala arbetsmarknaderna kompletteras med arbetstillfällen inom förvaltningssektorn. Det blir en bra kombination.

Då Stockholms folkmängd i viss mån stagnerat, har vissa politiska partiers företrädare här i staden irriterats över denna utflyttning. Detta har föranlett många funderingar och har också givit anledning till min interpellation. Stagnationen i Stockholm torde dock enligt min mening mer vara en fråga som sammanhänger med konjunkturedgången, och jag tror fördenskull att man inte behöver vara så särskilt ängslig på det hållet.

Betydligt allvarigare och svårare är situationen för skogslänen, och till dem hör bl. a. Värmlands län. Jag skall som exempel anföra några synpunkter som gäller detta län. I etapp 1 skulle till oss utlokaliseras 625 anställda och 485 anställda i etapp 2, nämligen till försvarets civilförvaltning 285 och till civilförvarsstyrelsen 200. Vi är givetvis glada och tacksamma för detta. I Värmlands län behövs kraftfulla regionalpolitiska insatser. Befolkningsminskningen har efter år 1960 uppgått till 6 400 personer eller 2,2 procent. Endast fyra län har haft en starkare befolkningsminskning. Arbetslösheten har dessutom varit mycket stor.

De utlokaliserade statliga verken skulle förläggas till Karlstad, och man har där goda möjligheter att ta emot verken. Planering med denna inriktning har också förekommit på olika nivåer.

Erfarenhetsmässigt är boendefrågan ganska viktig för dem som skall flytta. Men i det här fallet finns många valmöjligheter, bl. a. för egnahem i vacker och god miljö. Arbetstillfällena för medföljande familjemedlemmar är också en viktig fråga, men i Karlstad finns ju länets hela statliga och landstingskommunala förvaltning, centralsjukhus, universitetsfilial, lärohögskola m. m., och då bör väl sådana saker kunna ordnas. Kommunikationerna är också goda.

Planeringen i det här området har varit inställd på att utlokaliseringen av de statliga verken skulle ske i minst den omfattning som ställts i utsikt,

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. utlokaliseringen av statliga verk

och vi betraktar detta som ett löfte. Om utlokaliseringen nu förhindras eller går åt annat håll, minskas naturligtvis länets möjligheter. Fria företagare har satsat i enlighet med den här planeringen och räknat med att utflyttningen skulle komma till stånd. Med hänsyn till den planeringen och de övriga insatserna måste enligt min mening utlokaliseringen fullföljas.

I den nyligen framlagda propositionen om regionalpolitiken sägs att utlokaliseringen skall fullföljas. Detta uttalande är liksom finansministerns svar positivt. En delegation har nu arbetat med frågan, och finansministern säger att regeringen inte tagit ställning till enskildheterna i delegationens förslag. Regeringens avsikt är att till vårriksdagen 1973 redovisa förslag till ytterligare omlokalisering av statlig verksamhet.

Här får jag uttala som min bestämda uppfattning att utlokaliseringen bör fullföljas och så långt möjligt till de tilltänkta platserna. Jag hoppas att finansministern arbetar vidare på den linjen. I den förhoppningen tackar jag än en gång för svaret.

Herr WIJKMAN (m):

Fru talman! När riksdagen våren 1971 fattade sitt beslut om utlokaliseringens första etapp, var det enligt min mening på bristfälliga grunder. Inga egentliga kostnadsberäkningar hade gjorts, och inte heller hade man beräknat eventuella effektivitetsförluster vid en utflyttning. När det gäller personalen kan sägas att den bildligt talat kördes över. Vi vet sedan en undersökning i våras att då, ännu ett år efter utflyttningsbeslutet, över två tredjedelar inte ville flytta med.

Jag försökte i en interpellation i våras intressera finansministern för att presentera en uppskattning av vad den redan beslutade utlokaliseringen skulle kosta. Men finansministern ville inte gå in på detta. Han yttrade bl. a. att de kostnaderna "går först att beräkna efter utflyttningen, och den ligger relativt långt fram i tiden". Det var enligt mitt sätt att se ett märkligt uttalande av landets finansminister. Större planering av framtida utgifter i anledning av redan fattade beslut kunde man vänta sig av finansdepartementet.

När nu delegationen för utlokalisering av statlig verksamhet presenterade sitt förslag till etapp 2, fanns det i alla fall en del kostnadsberäkningar, inte helt täckande men trots allt bättre än när det gällde etapp 1. Man räknade med ca 100 miljoner i direkta flyttningskostnader – 25 000 kronor per person – och dessutom under några år en kostnadsökning på ca 15 miljoner årligen för dubbelbemanning, ökade tele- och resekostnader etc. När det gäller lokaler sade man att där var det fråga om investeringar på ca 400 miljoner, men de skulle inte belasta kalkylen, eftersom i annat fall nyetableringar ändå måste ske i Stockholmsområdet.

I den här kalkylen saknades omskolningskostnader för dem som inte ville följa med, det saknades kostnader för rekrytering till de tomma platserna och det saknades en bedömning av de effektivitetsförluster man kan vänta sig. Det saknades över huvud taget en samhällsekonomisk beräkning av vilka effekter en sådan här utflyttning totalt skulle ge. Vid presentationen av etapp 2 fick man klart för sig att de ansvariga – jag räknar med att finansdepartementet där har haft en del att säga till om

under utredningen – i viss mån hade retirerat från de ursprungliga planerna. Delegationen hade undersökt förvaltningar med sammantaget 30 000 anställda men stannat för inte mer än 4 000 personer att flytta ut. Kritiken hade tydligen tagit en del.

Räknar man ihop alla kostnader för etapp 1 och etapp 2, om vi nu antar att delegationens förslag skulle gå igenom, får man kostnader som vida överstiger 1 miljard kronor – även om man tar hänsyn till att viss nybyggnation ändå måste ske i Stockholmsområdet. I etapp 1 finns, inom parentes, åtskilliga myndigheter som sitter i lokaler som är tämligen nya, och en nybyggnation där måste absolut bedömas som obehövlig.

Det är alltså, herr finansminister och herr Jonasson, en dyr operation att utlokalisera statlig verksamhet. Dessutom drabbas, det vet vi, tusentals familjer som av olika skäl – kanske främst åldersskäl – inte vill slitas upp från en boplatz där de bott i många år.

Vidare vill jag starkt betvivla effekten regionalpolitiskt av en utlokalisering av det här slaget. Man kan dessutom befara en centralisering till departementen i anledning av utflyttningen. Det vore, enligt mitt sätt att se, bättre att flytta ut vissa funktioner, och vi väntar väl alla med spänning på det förslag länsberedningen så småningom kommer att lägga fram till uppgiftsfördelning mellan stat och kommun. Det vore vettigare att decentralisera vissa nu centrala beslutsfunktioner till regionala organ. Det vore över huvud taget bättre att behålla de institutioner vi har i Stockholm men alltså decentralisera vissa delfunktioner.

Dessutom, herr Jonasson, har Stockholm sedan flera år en vikande befolkningskurva, och detta är ett problem för Stockholms kommun och för de kringliggande randkommunerna. Tillväxtkurvan – som alltså har brutits av – ser inte Stockholms egna kommunalpolitiker som enbart beroende av konjunkturen, utan man kan märka tydliga tecken på att det finns en trend i riktning mot minskad befolkning, oavsett konjunkturläget.

När vi tar del av remissvaren beträffande etapp 2, finner vi att de är övervägande negativa till en utflyttning. Den uppfattningen finns såväl hos de berörda myndigheterna som hos olika intresseorganisationer. Man talar om svårigheterna för kommunerna att ta emot de statliga myndigheterna, man talar om problemen med personalen. På den punkten fick vi i dag en belysning av vilka problem man har; invandrarverket konstaterar att man redan nu, alltså bara några månader efter delegationens förslag, har förlorat ungefär 50 procent av sin högt kvalificerade personal, och man befara att förlora ytterligare personal. Vi vet också, efter undersökningar som gjorts på beställning av delegationen, att kommunerna själva uppskattar att möjligheterna att bereda sysselsättning för make/maka till dem som berörs är begränsade.

För att ytterligare tala om Stockholmsproblemen kan tilläggas att kommunalskatten naturligtvis kommer att få en knäck nedåt av en sådan här utflyttning. Och det är inte bara några få miljoner kronor det rör sig om, utan skulle det i riksdagen fattas beslut om utflyttning av alla de myndigheter som föreslagits, kommer kommunalskattebortfallet uppskattningsvis att röra sig om 75–80 miljoner kronor per år.

Man kan alltså fråga sig om alla de pengar som utflyttningsförslagen

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. utlokaliseringen av statliga verk

och den redan beslutade utflyttningen kommer att kosta samhället inte skulle ha kunnat användas på annat sätt, så att de finge en bättre regionalpolitisk effekt. Man kan fråga sig hur många värmlänningar -- för att referera till herr Jonassons eget län -- som kommer att få sysselsättning i anledning av en utlokalisering till exempelvis Karlstad.

Det är naturligtvis, fru talman, inte aktuellt att fatta något beslut i dag, men jag kan inte underlåta att ställa ett par frågor, dels till herr Jonasson, dels till finansministern: Hur kan herr Jonasson kräva en fullföljning i dag, innan vi har sett en total sammanställning av remissvaren, innan vi vet något exakt om kostnadssidan, innan vi -- mer noggrant än förra gången -- har bedömt riskerna för centralisering och innan vi mer ingående har penetrerat möjligheterna att decentralisera vissa funktioner och inte flytta ut hela verk? Och hur kan herr Sträng, även om han säger att regeringen inte tagit ställning till enskildheterna, ändå hävda att regeringen, på grund av delegationens förslag, kommer att lägga fram en proposition i vår?

Herr ULLSTEN (fp):

Fru talman! Herr Jonasson motiverade sin fråga till finansministern med att det finns politiker i Stockholm som har kritiserat utflyttningen och som har sagt ett ganska kategoriskt nej till den andra etappen. Det finns politiker från alla partier utom herr Jonassons som tycker att de bör slå vakt om deras intressen som bor i den här valkretsen. Men jag kan försäkra herr Jonasson att detta ingalunda är något huvudmotiv; inte heller är den vikande befolkningsutvecklingen i Stockholm, som herr Jonasson nämnde mera direkt, något huvudmotiv. Jag tror precis som herr Jonasson att den i mycket stor utsträckning beror på konjunkturfenomen, och i den mån den har andra orsaker kan vi nog stå ut med den.

Det är helt andra skäl som gör att vi har vänt oss mot utlokaliseringen. Herr Jonasson får tro mig eller inte, men de skälen har -- hur originellt det än är att anföra sådana skäl i debatten -- med ekonomi, rationell förvaltning och hänsyn till de anställda att göra. Skälen är framför allt tre.

Det första skälet gäller just kostnaderna. Detta är en mycket dyr lokaliseringpolitisk insats -- hur dyr vet vi inte. Det visste vi ingenting alls om när den första etappen beslutades, och det är risk för att vi inte kommer att veta så särskilt mycket mer nu heller eftersom finansministern tycks ha gjort det till en dygd att inte redovisa några kostnader. Anledningarna till det kan ju t. ex. vara att kostnaderna faktiskt är så avskräckande att de som är ivriga anhängare av den här utlokaliseringen skulle hesitera om de fick se räkningen. Vi som på egen hand försökt bedöma de beräkningar som finns har i varje fall dragit den slutsatsen att mycket rationellare insatser kan göras i regionalpolitiskt syfte, om pengarna används till något annat än till att flytta omkring kontor i landet.

Det andra skälet är att allt talar för att om man i större omfattning flyttar ut de centrala ämbetsverken från Stockholm får man en orationell administration. Man har kunnat visa från fall till fall hur en utlokalisering strider mot allt förnuft när det gäller att ordna en rationell förvaltning.

Statens provningsanstalt, som vi diskuterade i våras, är paradexemplet på detta. Vad man håller på att göra är att flytta 500 människor från Stockholm till Borås för att där om ett par år göra dem arbetslösa. Underlaget för hela verksamheten finns nämligen i Stockholm och inte i Borås. Det här är ett av de värsta, men det finns flera flagranta exempel.

Det tredje skälet till att vi säger nej är att denna åtgärd drabbar de anställda – och gör det kanske brutalare än mycket annat som händer i landet och som medför att folk måste flytta. Det är brutalt därför att statsmakterna helt medvetet satsar på utflytningen. Det innebär att man tvingar människor att flytta som är rotade i den här staden. De som bor här upplever sin hembygd lika mycket som de människor gör som bor på andra håll i landet. De har sin familj här, de kanske har en villa här, de har släktingar här, de har fritidshus i närheten. Det känns inte särskilt trevligt att i 40- 50-årsåldern bara ge sig i väg till en annan stad. Det kanske handlar om makar som båda har arbete. Om då den ena maken skall flytta ut med sitt verk, vilka garantier finns det för att den andra maken får ett arbete på den plats dit verket flyttar? Inga alls. Jag vet inte om det finns något överskott på t. ex. kvinnlig arbetskraft i Karlstad – jag skulle knappast tro att det gör det. Likadant är det i många av de städer dit verken skall utlokaliseras.

Det är inte så att man generellt vill säga att de som arbetar inom statlig eller annan förvaltning inte kan acceptera att de ibland måste flytta, men det är en sak. En annan sak är att man tvingar till en flyttning som är helt oförutsedd när anställningen tas, och det är vad som håller på att ske här. Dessutom utan att det finns några starka skäl för att vidta sådana åtgärder.

TCO har i dagarna gjort ett ganska fränt uttalande, där man motsätter sig hela tanken på en andra etapp och menar att vi i varje fall först bör avvakta erfarenheterna från den första etappen.

Jag tycker också, fru talman, att herr Jonasson skulle lugna sig till dess att vi har fått de här erfarenheterna och åtminstone inte kräva att den mycket ofullständiga och mycket hårt kritiserade rapport som nu föreligger skall obesedd läggas till grund för ett riksdagsbeslut. Ett sådant riksdagsbeslut skulle leda till en ny utlokalisering, som kommer att vara precis lika dåligt underbyggd som den förra.

I detta anförande instämde herr Wiklund i Stockholm (fp).

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Herr Jonasson frågade mig om den andra etappen av utlokaliseringen skulle fullföljas, och jag har svarat å egna och regeringens vägnar att det är regeringens mening att fullfölja den. Det kommer således ett förslag nästa vår, och därför finner jag det något egendomligt att här i dag föra något slags sakdebatt i ärendet.

Herrar Wijkman och Ullsten får väl argumentera när vi har utskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition på riksdagens bord och framställa sina avslagsyrkanden då, och jag får väl också argumentera vid det tillfället. Sedan har vi bara att lägga avgörandet i riksdagens sköte och acceptera det, åt vilket håll det än går. Att föra sakdebatten i dag anser jag vara rätt meningslöst.

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. utlokaliseringen av statliga verk

Herr JONASSON (c):

Fru talman! Herr Wijkman säger att det var på bristfälliga grunder riksdagen fattade utlokaliseringsbeslutet 1971; det förelåg inga kostnadsberäkningar. Nej, herr Wijkman, de kanske inte var så fullständiga, men det fanns ett stort behov av en dämpning av tillväxten här i Stockholm och det fanns ett stort behov av sysselsättning och befolkningsförändringar till det bättre ute i skogslänen. Det är alltid svårt när folk skall flytta, men här i Stockholm finns det alternativ. Det finns inte i skogslänen.

Nu menar herr Wijkman att det blir en dyr operation vad kostar det inte att flytta? Ja, vad kostar det inte att flytta de människor som måste lämna skogslänen i brist på arbete?

Herr Wijkman säger att han betvivlar effekten av utlokaliseringen. Det gör vi inte i Värmland, för får vi 1 110 nya arbetstillfällen måste det vara en fördel. Jag förstår inte hur han kan resonera på det viset.

Vidare anser herr Wijkman att han kan bevisa att folk som flyttas ut inte trivs; det här är en trivselfråga. Men det är väl ändå många som gärna vill flytta – bostadsförhållandena har ju en rätt stor inverkan i det här fallet. Många kommer givetvis att stanna kvar och få annan sysselsättning. Herr Wijkman förstår inte hur jag kan kräva en fullföljning av utlokaliseringen. Är det så märkligt, herr Wijkman, eftersom man har inriktat planeringen på detta och eftersom det ändå ger en hel del arbetstillfällen som nu saknas?

Herr Ullsten drar upp tre orsaker, och först kommer kostnadsskälerna. Han säger att man inte vet vad utlokaliseringen kostar. En sak vet vi väl, nämligen att en utbyggnad av Stockholm med hänsyn till den koncentration som råder kostar åtskilligt. Och att driften av en sådan koncentrerad stad är ofantligt dyr, det skall vi ha klart för oss.

Det andra skälet, menar herr Ullsten, var att det skulle bli orationellt att flytta ut de centrala verken. Men det är väl en organisationsfråga som man i så fall måste ordna, och det är det som utredningen har sysselsatt sig med efter vad jag kan förstå.

För det tredje säger herr Ullsten att detta drabbat de anställda hårt. Det förstår jag, men som jag sade nyss är det många som vill flytta, och då är inte bekymren så stora. Här i Stockholm finns det många alternativ i dessa avscenden för människorna. Det är en fördel som inte skogslänen har. Skogslänens arbetslösa inbyggare måste utan vidare flytta eftersom det inte finns några andra alternativ.

När Stockholmspolitiker av herr Wijkmans och herr Ullstens läggning får den allra minsta lilla motgång, då irriterar detta i hög grad. Men vilka problem har vi inte ute i länen? Jag skulle önska att ni haft möjlighet att i någon mån få kontakt med dessa; i den kalla verkligheten skulle ni inte ha uttryckt er på det här sättet.

Till sist säger herr Ullsten att Bertil Jonasson borde ha lugnat sig. Ja, herr Ullsten, hur var det? Det borde politikerna här i Stockholm ha kunnat göra också – det var ni som började bråka.

Herr WIJKMAN (m):

Nr 120

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. utlokaliseringen av statliga verk

Fru talman! Herr Jonasson håller tydligen med om att grunderna var bristfälliga när vi tog det första beslutet. Men han säger att det fanns ett så stort behov i samhället av att dämpa tillväxten i storstadsregionerna och skapa ny sysselsättning i skogslänen att beslutet var motiverat. Jag håller helt med om att det är en vettig strävan – och den tror jag att vi har inom alla partier – att dämpa tillväxten här i Stockholm. Inte minst vi som bor här permanent vet att vi har problem som i hög grad är orsakade av att det finns för många människor i denna trånga region. Därom är vi alltså överens, men sedan skiljer sig bedömningarna, och jag betvivlar starkt att det via den här utlokaliseringen kommer att skapas nya sysselsättningar för dem som i dag och i framtiden är arbetslösa i skogslänen.

Om man resonerar som herr Jonasson, måste man utgå ifrån att staten skall nyrekrytera en mycket stor andel av dessa 1 100 arbetsplatser som skall flyttas till Värmland. Annars blir det ju inget direkt sysselsättnings-tillskott; då är det bara kontoret och människorna som flyttar dit. För det andra vet vi att det trots allt inte gäller precis samma kategorier: de som har den sämsta ställningen i dag på arbetsmarknaden och de som berörs av utflyttningen. Problemen ligger ju delvis på olika nivåer.

Sedan säger herr Jonasson: Det är klart att det kostar någonting för dem som måste flytta, men vad har det inte kostat för de människor i skogslänen som har måst flytta? Jag beklagar livligt alla de tusentals för att inte säga tiotusentals människor som mot sin vilja har måst flytta från skogslänen och Norrlandslänen i avsaknad av arbete. Men jag tycker inte att man uppväger deras lidanden och deras problem genom att skapa nya lidanden för andra kategorier människor.

Jag betvivlar alltså den regionalpolitiska effekten av hela den här satsningen. Liksom herr Ullsten tror jag att det vore bättre att satsa dessa stora summor på mera direkt sysselsättningskapande åtgärder. Det området finns det ju anledning att återkomma till. Det kommer att vara många, många regionalpolitiska idéer och förslag som vi under den kommande månaden inte kan finansiera och som måste ställas på framtiden. Där skulle man kunna plocka in en del av de pengar som, efter vad jag förstår, finansministern i alla fall litet på en höft måste ha beräknat för utflyttningsetapperna 1 och 2.

Jag påstår inte alls att stockholmare i princip skulle vara motståndare till att flytta till en annan bygd. Men vad jag påstår är att många människor, som har rotats i den här miljön, som tycker om den här staden och som har sin sysselsättning sedan många år i en viss verksamhet, kan ha svårt, inte minst av familjeskäl, att bryta upp. Och är de över 50 år, som herr Ullsten sade, så är det svåra personliga problem som inställer sig.

Herr Jonasson och jag kan alltså, tror jag, vara överens om att det gäller att skapa sysselsättning i skogslänen och dämpa tillväxten i storstadsregionen. Men jag menar att den här utflyttningen av de statliga verken – både etapp 1 och etapp 2 – är en skenfäktning. Den har varit ett sätt för politikerna att ganska lättvindigt skaffa sig goodwill ute i landet och försöka visa upp en verklig känsla för regionalpolitiken.

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. utlokaliseringen av statliga verk

Personligen betvivlar jag mycket starkt effekten av alla de pengar som skulle användas för åtgärder av det här slaget.

Jag hade inte väntat mig en sakdebatt med herr finansministern i dag. Jag kommer så väl ihåg debatten i våras; inte heller där fick vi ventilera kostnadssambanden. Jag hade rent principiellt tänkt mig att det kunde gå att få ett meningsutbyte med den som har det närmaste ansvaret för propositionens utformande och kanske föreställt mig att jag med argument skulle kunna påverka utformningen i en eller annan del, men jag inser nu att det är helt hopplöst.

Herr ULLSTEN (fp):

Fru talman! Jag väntar också med spänning på det tillfälle då finansministern tycker att vi har anledning att diskutera den här frågan. Den intresserar trots allt ganska många, och jag tror att det vore särskilt angeläget att få diskutera den *innan* alla är uppbundna och propositionen ligger på bordet. Att diskutera med finansministern om ändringar i propositioner som redan är tryckta och lagda brukar ju vara en tämligen meningslös verksamhet, och därför beklagar jag att han dessförinnan känner sig förhindrad att gå in i någon sakdebatt.

Men herr Jonasson är ju desto mera debattsugen, och vi får väl nöja oss med honom så länge. Han menar att om man skall göra samhällsekonomiska eller allmänt ekonomiska överväganden, så är det viktigare att se till vad befolkningskoncentrationen i storstadsområdena och avfolkningen i övriga delar av landet innebär. Visst. Det resonemanget har vi också fört i en motion som folkpartiet väckte häromdagen med anledning av regeringens förslag. Jag tror att de olika partierna här i riksdagen fortfarande är ganska eniga om att det finns både ekonomiska och andra skäl för en dämpning av storstadstillväxten och för att bättre ta vara på de produktionsresurser – inte minst de mänskliga – som finns i andra delar av landet.

Vad vi nu diskuterar är en teknik att uppnå det syftet. Och då har jag, liksom många experter, kunnat visa på att det här sättet att använda de resurser som står till förfogande för regionalpolitiken sannolikt är väldigt oekonomiskt. Man kunde visa, när den förra rapporten lades fram, att om de utflyttningar som då föreslogs hade fullföljts, så skulle detta ha kostat lika mycket pengar som vi satsat på lokaliseringspolitiken i övrigt under hela den tid vi haft en sådan politik. Jag tror att inte ens herr Jonasson – i varje fall inte i dag – är beredd att hålla med om att detta hade varit en riktig användning av pengarna.

Det finns också andra skäl att säga nej, som jag var inne på. När jag t. ex. sade att vi har förvaltningens effektivitet att tänka på, så svarar herr Jonasson att det är en organisationsfråga. Ja, det är just vad det är. Detta har också jag och andra hävdad, och vi har försökt gå in i de verk som nu föreslås och tidigare föreslagits bli utflyttade för att se efter, om detta är en rimlig organisation av svensk statsförvaltning. Vi har då på punkt efter punkt funnit att det är det inte. Då har vi inte bemötts med motargument på det planet – dvs. huruvida detta är en organisationsfråga, huruvida detta är rationellt eller inte – utan vi har bemötts med herr Jonassons och andras argument att det här är lokaliseringsobjekt, det

här verket skall ut till Karlstad, till Sundsvall eller till Jönköping alldeles oberoende av vilka konsekvenser det får för verkets möjligheter att fungera där.

Herr Jonasson säger att det inte alls är särskilt besvärligt med en utflyttning för de anställda inom verken i Stockholm, därför att det här finns alternativa sysselsättningar till skillnad mot vad som är fallet i skogslänen. Men det är inte så enkelt, herr Jonasson. Det är inte särskilt lätt för de många anställda i statliga verk som väntar att de skall flyttas ut att utan vidare hitta en alternativ sysselsättning. De vill givetvis ha ett jobb på en nivå som motsvarar den som de arbetar på för närvarande. Och ju fler verk som flyttas ut, desto svårare blir det naturligtvis med den saken och desto hårdare blir konkurrensen.

Och som jag sade: Det kommer att uppstå ett nytt slags arbetslöshets-situation i och med utflyttningen, om den nu skulle fullföljas. Jag pekade tidigare på detta: Om två makar båda arbetar och den ena måste följa med verket, vad finns det då för jobb till den andra maken på utflyttningsorten? Det kan inte herr Jonasson svara på, och det kan uppenbarligen inte heller den statliga myndighet som håller på att arbeta med det problemet svara på. Man kan inte ge några sådana garantier, utan man bäddar där för fortsatt arbetslöshet. Det tycker jag är mycket allvarligt.

När jag sedan tillhöll herr Jonasson att vänta och se och inte ha så bråttom med att kräva en andra utlokaliseringsetapp exakt enligt delegationens förslag, så sade herr Jonasson att det var vi som började bråka. Nej, herr Jonasson, det var inte vi som började bråka. Regeringen lade fram ett förslag om denna utlokalisering, och när det förslaget kom på riksdagens bord och vi började granska det närmare, så upptäckte vi att det innehöll många fel och att det, som jag har sagt många gånger, var ett mycket orationellt sätt att använda pengarna på. Då började vi kritisera förslaget – och det tänker vi fortsätta att göra. Herr Jonasson känner tydligen en viss oro för att Gunnar Sträng inte skall fullfölja sina ursprungliga planer, det verkade som om detta var motivet till hans fråga. Jag hoppas att herr Jonassons farhågor är fullt befogade.

Herr JONASSON (c):

Fru talman! En starkt bidragande orsak till befolkningsminskningen i Stockholm torde vara det sätt varpå man bygger här i huvudstaden, alltså att man flyttar bort människor från innerstaden och gör om lägenheterna till kontor. Den saken skall man ha klar för sig på Stockholmshåll, när vi diskuterar de här frågorna.

Sedan tvivlade herr Wijkman på åtgärdernas effekt i detta fall. Många människor i Värmland, både unga och litet äldre, har alldeles säkert utbildat sig för arbete inom de sektorer som det här gäller. Och vad valmöjligheterna beträffar kan vi ju ändå konstatera att de människor som nu sitter i de statliga verkan här i Stockholm har två alternativ att välja på, om verken lokaliseras ut. Den ena möjligheten är att följa med och ta de chanser som då bjuds, exempelvis i Karlstad. Som jag redan sagt finns där en hel del möjligheter. Jag räknade upp vilka verk och andra begivenheter som vi har där redan tidigare. Den andra möjligheten är att

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. de fria religiösa samfundens skyldighet att erlagga arbetsgivaravgift

vederbörande kan få ett annat arbete i Stockholm och alltså stannar kvar här. Då vore det väl bra märkvärdigt om inte de människorna har betydligt bättre valmöjligheter än vad skogslänens invånare har, som ju bara får ge sig i väg.

Sedan säger man att det är hårt handlat mot de utlokaliserade. Men om vi ser på regeringens och riksdagens välvilliga behandling av dem som skall flytta i samband med utlokaliseringen, så frågar jag herrar Ullsten och Wijkman: Har de människor som bor ute i skogslänen fått lika goda ekonomiska och andra möjligheter som de människor får, vilka skall flytta med verken i detta fall? Nej, det har de inte. Den saken bör ni ha klart för er.

Vidare har det sagts att man väl ute i skogslänen kan sätta i gång någon annan verksamhet. Ja, visst kan man det om möjligheter finns. Men det har inte presenterats några verkliga förslag från er sida i varje fall i de sammanhangen. Får vi bara det, så skall vi pröva alla förslag mycket noga. Men här är det nog så att ni inte vill vara med om att skapa jämlikhet. Den regionala obalansen måste emellertid rättas till!

Herr Ullsten! Riksdagen var ju överens om detta beslut 1971, och det var i vissa partier här i Stockholm som man började bråka. Som redan sagts var det inte centern som gjorde det. Men det är just den saken som har oroat många människor, och det därför som dessa frågor har tagits upp nu.

Vidare sade både herr Wijkman och herr Ullsten att de väntade på en sakdebatt med finansministern. De var oroliga och tyckte att den debatten borde ha kunnat föras redan i dag. Jag vill säga att också i Värmland väntar vi på det, men vi tror — i Värmland, i motsats till vad ni tror — att finansministern verkligen ser de stora problem som finns där och att utslaget därför alldeles säkert kommer att bli till Värmlands favör.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Ang. de fria religiösa samfundens skyldighet att erlagga arbetsgivaravgift

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr Fridolfssons i Stockholm (m) den 27 oktober framställda interpellation, nr 193, och anförde:

Fru talman! Herr Fridolfsson i Stockholm har frågat mig, om jag är beredd att medverka till att skyldigheten att erlagga allmän arbetsgivaravgift slopas för de fria religiösa samfunden.

Jag har tidigare svarat på en interpellation av bland andra herr Fridolfsson i samma ämne. Då sade jag att den allmänna arbetsgivaravgiften är av generell natur och att även staten och kommunerna betalar avgift för sina anställda. Någon anledning att frångå min tidigare inställning föreligger inte, och jag är alltså inte beredd att medverka till någon ändring beträffande avgiftsskyldigheten i den riktning som herr Fridolfsson avser.

Herr FRIDOLFSSON i Stockholm (m):

Fru talman! Den s. k. löneskatten är som bekant mycket omdiskuterad i våra dagar, inte bara därför att den drabbar företagsamheten hårt, utan även därför att avgiften kommer att fördubblas den 1 januari 1973.

Vi vet också att det inte är bara företagen som erlägger arbetsgivaravgift. Även humanitära organisationer och kristna samfund måste inlevrera löneskatt till staten. Dessa organisationer kan inte liksom de kommersiella företagen kompensera sig för löneskatt, och det är av den anledningen som jag har frågat finansministern, om regeringen har för avsikt att befria kristna samfund från erläggande av arbetsgivaravgift.

Den här frågan har, såsom finansministern var inne på i sitt svar, debatterats tidigare i riksdagen, och jag har en känsla av att statsrådet måhända är en aning irriterad över att den återigen aktualiserats. Men frågan bör diskuteras, eftersom den enligt mitt sätt att se orimliga kollektskatten har stor betydelse för en stor folkgrupp. Det svar jag fått — och för vilket jag tackar — är ett kort och negativt svar.

Finansministern återupprepar envist att avgiften är av generell natur. Av den anledningen menar herr Sträng att han icke har anledning frånga sin tidigare deklarerade inställning och att han icke är beredd medverka till att någon ändring kommer till stånd.

Regeringens ställningstagande i vad gäller löneskatt på kristen verksamhet verkar vara definitivt och slutgiltigt. Man brukar, herr finansminister, säga att man får avsked på grått papper. Man kan travestera det uttrycket genom att säga att det negativa svaret i vad gäller de religiösa samfundens möjligheter att bli befriade från att betala löneskatt är ett avslag på grått papper. Finansministern gör i svaret enligt mitt sätt att se en helt orimlig koppling genom att konstatera, att eftersom arbetsgivaravgiften betalas av staten och kommunerna, så skall den också betalas av de fria samfunden och de humanitära organisationerna. Men så kan man väl ändå inte resonera, herr finansminister! Får jag fråga statsrådet: Bedriver staten sin verksamhet med frivilligt insamlade gåvor? Går det verkligen till på det sättet? Nej, naturligtvis inte. I kanslihuset upprättas under finansministerns överinseende en budget, varav framgår hur många miljarder herr finansministern behöver för att få det hela att något så när gå ihop, och därefter företas hos medborgarna en uttaxering för att få in nödvändigt kapital.

När jag förra gången diskuterade den här frågan med herr Sträng — det var år 1969 — underströk statsrådet sin okunnighet om hur frikyrkorna arbetar och sin bristande kontakt med frikyrkornas folk. Av det svar jag i dag fått framgår med all önskvärd tydlighet att finansministern fortfarande lever i ovisshet om denna stora folkrörelsegrupps arbetssätt. Jag vet, fru talman, att det finns en viss risk för att finansministern efter mitt inlägg något raljant kommer att säga att nu kommer kollektboxen fram igen. Men jag finner det ändå nödvändigt att än en gång helt kort informera herr Sträng om hur de fria samfunden finansierar sin samhällsnyttiga verksamhet.

De pengar man behöver för att kunna bedriva sin verksamhet får man in genom frivilligt insamlade offergåvor. Dessa insamlingar sker i regel vid möten och sammankomster. Medlemmar och andra sympatisörer skän-

Nr 120

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. de fria religiösa samfundens skyldighet att erlägga arbetsgivaravgift

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. de fria religiösa samfundens skyldighet att erlagga arbetsgivaravgift

ker, här vill jag verkligen att finansministern lyssnar, av sina redan hårt beskattade inkomster, och det är i regel fråga om enkelt folk, som genom hårt och tråget arbete förvärvat sina inkomster. Av intresse för religiös och filantropisk verksamhet ger man offergåvor till sitt samfund.

Exakt så går det till, herr finansminister, och jag är förvånad över att herr Sträng inte känner till att man arbetar på det sättet.

Men jag är ännu mer förvånad över att finansministern försvarar löneskatteuttaget från de kristna samfunden genom att hänvisa till att eftersom staten och kommunerna inlevererar löneskatt, skall också frikyrkorna göra detta. Jag har tidigare framhållit, att detta är ett inkonsekvent resonemang som inte håller. Det är ett argument som inte kan accepteras av alla de hundratusentals människor, som arbetar inom de fria samfunden och som fått denna pålaga. De allra flesta i detta land – jag är övertygad om att även finansministern har denna uppfattning – är medvetna om att de fria samfunden utför ett stort och värdefullt arbete, som samhället icke kan vara förutan.

Två regeringsmedlemmar har under de senaste dagarna gjort uppmärksammade uttalanden, som jag här kort vill relatera. Det ena gjordes av justitieminister Geijer, som förklarar att den höga brottsligheten delvis beror på att man "icke lyckats ersätta det gamla kristna normsystemet med ett nytt socialt normsystem". Han har deklarerat att det kristna samhällsarbetet är brottsförebyggande. Det är tänkvärda ord. Egentligen är det ett erkännande av att regeringen misslyckats på detta område.

Utbildningsminister Ingvar Carlsson har i en tidning klargjort att det dels för ungdomen, dels för samhället är en styrka att vi har den kristna ungdomsrörelsen. Vårt samhälle, säger utbildningsministern, bör underlätta för sådana organisationer att verka. Jag hoppas att finansministern hörde att Ingvar Carlsson, statsråd och utbildningsminister, sade: underlätta för kristna organisationer att utföra sitt arbete.

Här har alltså två regeringsledamöter gjort uttalanden som väckt stor uppmärksamhet och som direkt och indirekt berör de kristna organisationernas arbete. Statsrådet Geijer har deklarerat att samfundens arbete är brottsförebyggande, statsrådet Carlsson uttalar att det kristna ungdomsarbetet bör underlättas.

Man måste fråga sig hur arbetet sker i kanslihuset och i riksdagen. Här framträder nu två statsråd och betygsätter de kristna samfundens värdefulla samhällsinsatser. De uttalar sig på massmöten, där 3 000 - 4 000 frikyrkliga människor lyssnar – om man utannonserar ett statsråds närvaro blir det mycket folk. Det är lätt att få både sympatier och applåder när deklARATIONERNA går ut på att dessa organisationers arbete bör underlättas. När statsråden säger dessa saker, får man också tro att de menar det. Men när man i riksdagen tar upp frågan om de ekonomiska relationerna mellan samfunden och staten, i detta fall löneskatten, är det andra tongångar. Enligt finansministern skall ingen ändring ske. Enligt min uppfattning tycks meningarna vara delade inom regeringen i den här frågan. Av vissa statsråds uttalanden får man det intrycket att ett underlättande bör ske, men finansministerns svarar att kollektskatten – denna orimliga skatt – skall behållas.

Jag vill, fru talman, till sist till herr finansministern ställa två frågor:

Även om svaret på min interpellation var avvisande vill jag fråga om herr finansministern har övervägt att åtminstone för de kristna organisationerna avstå från den fördubbling av löneskatten, som kommer att träda i kraft den 1 januari 1973?

Vidare vill jag fråga om statsrådet Sträng anser att den pålaga utan tidigare motsvarighet som lagts på de kristna organisationerna i form av löneskatt underlättar dessa organisationers arbete?

Jag vore tacksam om jag kunde få svar på dessa två frågor.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Jag tror att jag kan fatta mig mycket kort.

Jag tänker inte raljera, om det var vad herr Fridolfsson befarade. Men om de frireligiösa samfunden eller andra samfund eller ideologiska sammanslutningar uppträder som arbetsgivare får de både ta arbetsgivarens förpliktelser i avseende på löner och pensioner till sina anställda och underkasta sig den beskattning som gäller för dem som företagare. Det är vad jag har sagt i mitt svar, och det är nog en ståndpunkt som jag är beredd att hävda.

Således blir mitt svar på herr Fridolfssons första fråga att jag inte har övervägt att avstå från den fördubbling av löneskatten som alla arbetsgivare får ta den 1 januari 1973. Jag har inte övervägt att göra undantag för någon specifik grupp av arbetsgivare. Svaret är följaktligen nej.

Den andra frågan var väl mera en retorisk fråga, som jag inte vet om man över huvud taget kan svara på. Jag tror att frågan föll så här: Tycker finansministern att det underlättar för en företagare att få på sig en extra beskattning? Jag kan ärligt svara att jag tror inte att det underlättar för någon företagare – det må gälla kristliga samfund eller världsliga företagare eller vem det vara må. Varför den extra skatten kommer har jag talat om vid så många tillfällen så det behöver jag inte upprepa här.

Herr FRIDOLFSSON i Stockholm (m):

Fru talman! Det förvånar mig att finansministern drar en parallell mellan kommersiellt drivna företag och frireligiös verksamhet. Jag har svårt att förstå att finansministern på allvar menar att denna parallell är möjlig att dra. Det kommersiellt drivna företaget kan kompensera sig genom den omläggning som skett. Detta kan icke de fria religiösa samfunden göra; de har ingen möjlighet att kompensera sig.

Jag är medveten om att statsrådet Sträng står vid sina ord även om det blir rejält korsdrag, vilket man bör uppskatta. Därför tror jag och många andra frikyrkligt engagerade mera på statsrådet Sträng i denna fråga mycket negativa svar än på de statsråd som uppträder och talar om lättnader i organisationernas arbete.

Finansministern har gjort en deklaration som kommer att noteras såsom ett negativt besked till i runt tal 325 000 aktiva medlemmar av frikyrkliga samfund i landet. Dessa blir naturligtvis besvikna över regeringens handläggning av den här frågan och finner den helt orimlig.

Jag tackar än en gång för svaret som jag noterar såsom synnerligen negativt.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
21 november 1972

*Ang. rektorsvalen
vid universitet och
högskolor*

Herr statsrådet MOBERG erhöll ordet för att besvara herr *Sundgrens* (s) den 9 november framställda interpellation, nr 215, och anförde:

Fru talman! Herr Sundgren har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av universitetskanslersämbetets förslag om nya former för rektorsval.

En omfattande försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal har pågått sedan 1969 vid bl. a. läroanstalterna inom universitetskanslersämbetets ansvarsområde. Försöksverksamheten har inneburit ett vidgat medinflytande på samtliga nivåer i organisationen för dels andra grupper av anställda än ordinarie lärare, dels de studerande.

I en skrivelse till Kungl. Maj:t i somras hemställde universitetskanslersämbetet om bemyndigande att fortsätta försöksverksamheten i avvaktan på de förändringar som kan bli följden av U 68:s kommande förslag. Bakgrunden till denna begäran var dels de delade meningar som kommit fram vid remissbehandlingen av universitetskanslersämbetets preliminära förslag till ändringar i universitetsstadgan i berörda delar, dels det av riksdagen godkända uttalande av utbildningsutskottet i våras som herr Sundgren erinrar om i sin interpellation.

Kungl. Maj:t har nyligen medgivit den avsedda förlängningen av försöksverksamheten med nya samarbetsformer, i första hand för budgetåren 1973/74 och 1974/75. Jag ser det som en fördel att det på detta sätt blir möjligt för statsmakterna att samordna behandlingen av U 68:s förslag med ställningstaganden till de frågor som aktualiseras av försöksverksamheten.

Mot bakgrund av försöksverksamheten med nya samarbetsformer uppdrog Kungl. Maj:t i juni 1970 åt universitetskanslersämbetet att utreda frågan om nya grupper borde få delta också i rektorsvalen. I uppdraget angavs att det i så fall skulle vara fråga om en provisorisk ordning i avvaktan på de organisatoriska förändringar som U 68:s förslag kunde föranleda.

I sin skrivelse i somras om fortsatt försöksverksamhet lade universitetskanslersämbetet också fram förslag om en ny ordning för rektorsval. Inte minst mot bakgrund av det uttalande av utbildningsutskottet som herr Sundgren åberopar remitterades framställningen i denna del till U 68.

U 68 har förklarat sig inte ha något att erinra mot att ordningen för rektorsval de närmaste åren utformas i huvudsaklig överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag under förutsättning att mandatperioden för de valda begränsas till att gälla intill den tidpunkt då en ny lokal organisation grundad på utredningens förslag kan träda i kraft. Vid U 68:s behandling av remissen rådde dock inte fullständig enighet. En ledamot i referensgruppen med företrädare för de politiska partierna, herr Fiskesjö, avgav sålunda en blank reservation.

Beredningen av universitetskanslersämbetets förslag är ännu inte avslutad. På grundval av det material som hittills tillförts ärendet, däribland främst U 68:s yttrande, räknar jag emellertid med att det skall

vara möjligt att i huvudsak genomföra universitetskanslersämbetets förslag. Ett sådant ställningstagande är givetvis inte att uppfatta som bindande för de former för utseende av rektor eller motsvarande som kan komma att fastställas på grundval av U 68:s förslag. Det är emellertid enligt min mening naturligt att man vid en kommande reformering av organisationen söker tillgodogöra sig de erfarenheter som kan ha vunnits både i försöksverksamheten med nya samarbetsformer och av en provisorisk ordning för rektorsval.

Herr SUNDGREN (s):

Fru talman! Min fråga var närmast föranledd av att det vid två läroanstalter skall förrättas rektorsval under våren 1973, och den gäller möjligheterna att då kunna prova exempelvis den form för sådana val som universitetskanslersämbetet föreslagit. Dess förslag innebär att val skall förrättas av en församling bestående till en tredjedel av ordinarie lärare utsedda av fakulteterna, till en tredjedel av anställda utsedda av personalorganisationerna och till en tredjedel av studerande utsedda av studentkåren. Ur förvaltningsdemokratisk synpunkt kan det vara av värde att prova en sådan ordning, även om förfarandet på intet sätt får uppfattas som ett föregripande av vad som kan bli statsmakternas ställningstagande till U 68:s kommande förslag. Jag vill understryka, precis som utbildningsutskottet gjorde under vårriksdagen, vikten av att vi får en samhällsrepresentation i styrelserna för universitet och högskolor i framtiden.

I avvaktan på U 68 kan det vara lämpligt att vid vårens båda rektorsval pröva den form som universitetskanslersämbetet föreslagit. Mandatperioden för de rektorer som utses av representanter för lärare, personalorganisationer och studerande bör dock begränsas så att den upphör när den nya lokala organisation, som grundar sig på U 68:s förslag, träder i kraft.

Jag är nöjd med herr statsrådets svar på min interpellation och ber att få tacka för detta.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Ang. följderna av hyggesplöjning

Herr jordbruksministern BENGTTSSON erhöll ordet för att besvara herr *Sellgrens* (fp) den 17 oktober framställda interpellation, nr 157, och anförde:

Fru talman! Herr Sellgren har frågat mig dels om jag vill redogöra för de erfarenheter beträffande ekonomi, naturvård och renbetesförhållanden som finns av hyggesplöjning och liknande former av markberedning inom skogsbruket, dels om jag vill medverka till att frågan om hyggesplöjning eller liknande metoder för markberedning utreds med avseende på bl. a. ekologi, naturvård och renskötselproblem.

Markberedning i skogsbruket utförs för att man skall få en säkrare och snabbare återväxt efter avverkning. På vissa marker är markberedningen

Tisdagen den
21 november 1972

*Ang. följderna av
hyggesplöjning*

en förutsättning för att man över huvud taget skall få någon återväxt inom rimlig tid. Markberedning i form av hyggesplogning är i Sverige en relativt ny metod. Den utförs i dag på mindre än 3 procent av den årligen slutavverkade arealen. Enligt vad jag inhämtat räknar man med att användningen av denna metod inte skall öka under de närmaste åren.

Sedan flera år bedrivs forskning om effekterna av olika former av markberedning framför allt vid skogshögskolan. Frågor om hyggenas inverkan på renbetet utreds inom växtbiologiska institutionen vid Uppsala universitet. Eftersom markberedning hör samman med kalhuggning uppdrog jag i juni i år åt den arbetsgrupp som jag tillsatt för att utreda omfattningen och verkningarna av kalhyggen att behandla även frågor om effekterna av olika former av markberedning. Arbetsgruppens resultat kommer att redovisas under nästa år. Vi kommer då att få den redogörelse som herr Sellgren har efterfrågat.

Herr SELLGREN (fp):

Fru talman! I sitt förhållandevis korta svar på min interpellation angående följderna av markberedning genom bl. a. hyggesplöjning berör jordbruksministern egentligen bara min andra fråga. Jag tackar för detta svar.

Jag tolkar svaret så att herr statsrådet varit lyhörd för den oro som kommer till uttryck främst inom rennäringsmen även bland forskare och andra, som befarar att markberedning genom plogning får negativa effekter från ekologisk och naturvårdande synpunkt. Jag noterar också att tilläggsdirektiven till arbetsgruppen för utredning angående kalhyggena lämnades redan i juni månad, dvs. samma månad som Svenska samernas riksförbund hade sitt landsmöte och antog en resolution i samma ärende. Uppgiften om att arbetsgruppens resultat kommer att redovisas redan under nästa år tolkar jag också som något positivt i det här sammanhanget.

Det är med markberedningen, särskilt metoden med plöjning, som med kalhyggena, att den måste avvägas mot övriga intressen i samhället. Diskussionen om kalhuggningen har bl. a. lett till att ytorna begränsats och att större hänsyn tas till naturvårdsintressena. Numera är man också på det klara med att kalhyggena inte behöver sträcka sig över enorma arealer för att ge ekonomi i hanteringen. Tvärtom sägs det i vissa fall vara en fördel att de begränsas till smärre ytor.

Metoderna för markberedning varierar. Den metod som medför det brutalaste ingreppet i naturen och markförhållandena är onekligen hyggesplöjningen. Det är också den som åstadkommer de svåraste sidoeffekterna trots att den tillämpas på en relativt sett liten andel av de slutavverkade arealerna. Statsrådet anger mindre än tre procent och att den andelen inte kommer att öka under de närmaste åren. Jag hoppas att jordbruksministerns uppgift är hållbar. Jag har fått andra uppgifter. Det sägs bl. a. i tidskriften *Samefolket* nr 7–8 detta år, att markberedning genom hyggesplöjning kommer att öka i samma takt som kalhyggena kommer att minska.

Den intressanta frågan i sammanhanget är inte hur många eller hur få procent som plöjs upp årligen. Det väsentliga synes mig vara att få svar på

min första fråga i interpellationen, nämligen den som gäller ekonomisk lönsamhet, naturvård och renbetesförhållanden. De problemen har statsrådet helt undvikit. Det måste självfallet vara i både skogsbrukets och samhällets intresse att vi får en tillväxt av vedråvara som så nära som möjligt svarar mot industrins behov. Sysselsättningseffekterna bör också vägas in som en positiv faktor i en översikt över lönsamheten. Som jag ser det, måste man för vissa områden, där markberedning genom plöjning ses som det enda alternativet, också bedöma effekterna i fråga om ekologi och renbetesförhållanden. Vissa forskare, bl. a. professor Tryggve Troedsson, anser att till hyggesplogningens nackdelar får man räkna den både från estetisk synpunkt och från framkomlighetssynpunkt förändrade terrängen. Han framhåller också att ekologiska nackdelar påvisats i plantbeståndet. Risk för bonitetsminskning befaras på vissa marker. Från annat håll har farhågor framförts för att tillväxten kan avstanna efter tio år. Såvitt jag förstår, hör det samman med bl. a. de förändringar i vattentillgången i marken som uppstår genom plöjningen.

Professor Hugo Sjörs har konstaterat att erosionsfaran genomgående förringats i Sverige. Frågan ställs då om man inte borde söka andra metoder för markberedning, som tillfredsställer både ekologiska och estetiska krav. Även här har professor Tryggve Troedsson konstruktiva synpunkter.

Kritiken mot markberedningen genom plöjning är starkast bland samerna. Samernas landsmöte i Vilhelmina i juni i år antog, som jag antydde inledningsvis, ett uttalande mot denna typ av skogsbruk. Det samråd som skall äga rum mellan samerna och domänverket i de här frågorna synes inte fungera. Flera uppgifter bekräftar att så är förhållandet.

I domänverkets anvisningar om hyggesplöjning sägs klart att särskild hänsyn skall tas till bl. a. rennäringen vid val av objekt för hyggesplöjningen. Det är möjligt att det finns områden som i dag inte är markberedda av hänsyn till samernas intressen. Jag ifrågasätter därför inte att instruktionerna följts ibland. Det kan också tyckas att när andelen renbetesmark inom domänverkets områden är så låg som 1,2 procent skulle de markerna vara tämligen obetydliga för domänverket. Men dessa marker kan i stället vara ytterst vitala för rennäringen.

På senaste tiden har särskilt hyggesplöjningarna inom Gällivare revir väckt uppmärksamhet. Området är gamla vinterbetesmarker för Kaalasuomas och Norrkaitums samebyar. När man ser den flygbild jag visar på bildskärmen står det klart – bilden är inte klar, men om man ser det i verkligheten är det klarare – att sådana här beredda marker för lång tid är spolerade för rennäringen. Det gäller inte bara framkomligheten för renarna utan även möjligheterna till bete för lång tid framöver. Återväxten torde snarare komma att bestå av gräs än av mossa och lav, som är renarnas vinterbete medan gräs avbetas på sommarbetesmarkerna. Som lekman kan man också fråga sig, när man ser den här bilden, om just den här typen av marker är lämplig för plogning.

Nästa bild visar kanske ännu tydligare markens svåråtkomlighet efter plöjningen. Ett sådant här markområde kan inte på årtal, om någonsin, återfå sin forna framkomlighet för djurbeståndet.

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. följderna av
hyggesplöjning

En annan outredd fråga är sambandet mellan vinterbetesmarkernas minskning och minskningen av renstammen. Enligt uppgift har renantalet i Kaalasuomas och Norrkaitums samebyar minskat från 18 000 renar år 1961 till 7 000 renar år 1971. Från samiskt håll hävdar man att en av orsakerna till minskningen är kalhyggen och markberedning.

Fru talman! Eftersom jag inte har fått något egentligt svar på min första fråga i interpellationen har jag velat beröra bakgrunden till att jag framställt den här frågan om ekonomin, naturvård och renbetesförhållanden. Om man anser det motiverat med hyggesplöjning på renbetesområden synes det mig nödvändigt att den i första hand föregås av ingående samråd med berörda samebyar. Och detta samråd bör ha formen av en långtidsplanering och inte aktualiseras först när det skogsvårdande organet praktiskt taget står med redskapen på området. Ett andra krav är att om intrång måste göras, och detta sker efter överenskommelse, frågan om skälig ersättning för den skadelidande parten prövas – om det kan påvisas att markingreppet försämrar för rennäringen.

Jag vill med utgångspunkt från vad jag nu anfört ställa frågan på nytt till statsrådet: Har man på departementet gjort några bedömningar i det här avseendet och exempelvis prövat frågorna gentemot den nya rennärlingslagen, eller kommer den arbetsgrupp som nämnts här att penetrera även de här frågorna?

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Fru talman! Herr Sellgrens första fråga lyder: Vill statsrådet redogöra för de erfarenheter beträffande ekonomi, naturvård och renbetesförhållanden som finns av hyggesplöjning och liknande former av markberedning inom skogsbruket?

Jag har ansett mig böra begränsa mig till det kortfattade svar jag läste upp alldeles nyss. Skälet därtill är att vi ännu inte har tillräckliga erfarenheter på vilka vi kan bygga en tillfredsställande redogörelse. Den här formen av markberedning har tillämpats förhållandevis kort tid i vårt land. Vi har inte haft en sådan markberedningsmetod i mer än 4–5 år, och vår forskning på det här området har bedrivits i 4 år. Det är visserligen sant att den här metoden har tillämpats 18–20 år i Finland, och forskare i Finland har arbetat med detta. Bl. a. har man där kommit underfund med en intressant sak, nämligen att de diken som grävs upp stannar mycket länge i terrängen. Hur länge de stannar beror på marken och förhållandena i övrigt, men man kan räkna med mellan 5 och 20 år. Den frågan har forskningen fått svar på, men det är också det enda exakta svaret man fått på frågorna på detta område.

Jag vill fästa uppmärksamheten på att denna metod har tillämpats på mycket begränsade arealer. Sedan mitten av 1960-talet har domänverket för sitt vidkommande plogat 12 500 hektar i Norrbotten och Västerbotten och de privata skogsbolagen ungefär lika mycket. Herr Sellgren ifrågasatte riktigheten av min uppgift om att denna hyggesplogning inte skulle öka i omfattning under de närmaste åren. Domänverket kommer att markbereda 4 000 hektar per år, och det har också de privata bolagen uppgivit som sin areal för den här behandlingsmetoden. Då skall man veta att vi avverkar 200 000–300 000 hektar skog. På sammanlagt 8 000

hektar härav kommer alltså den här metoden att tillämpas. Uppgiften i Samefolket om att metoden skulle tillämpas i ökad omfattning är således felaktig; domänverket kommer inte att markbereda mer än den areal som jag har angivit, och jag har ingen anledning att tro att de privata bolagen ljuger för oss när vi ber dem lämna uppgifter.

Också jag har sett de bilder som herr Sellgren visade. Det är väldigt fullt när man ser det uppifrån, det kan inte förnekas. Domänverket har emellertid i sina instruktioner sagt ifrån att plogningsmetoden inte får användas i närheten av livligt trafikerade vägar, och det lär också bolagen ha sagt ifrån i sina instruktioner. Och en sak som är absolut förbjuden är att tillämpa den här metoden i de områden där samerna har vinterbete för sina renar. Det är alltså helt olagligt att göra det. I och med att man fredar vinterbetet, som ju är flaskhalsen för renskötseln, stör man inte renskötseln nämnvärt genom den här metoden.

Anledningen till att jag lät arbetsgruppen titta på även markberedningsmetoden var att jag fick ett brev från ledamöterna av denna kammare Georg Andersson och Karl-Erik Häll, som påpekade för mig att det var viktigt att man samtidigt som man studerade kalhyggena också tittade på markberedningsmetoden. Därför fick arbetsgruppen detta tilläggsuppdrag.

Jag vill inte förneka att samrådet mellan å ena sidan samerna och å andra sidan domänverket och andra skogsbrukare tidigare har brustit. Nu har emellertid lantbruksstyrelsen tillsatt en samrådsgrupp för detta ändamål, och i den ingår representanter för renägarna. Den samrådsgruppen har varit mycket aktiv den senaste tiden. Dessutom kommer samerna själva att se till att det i varje sameby kommer att finnas två representanter som skall vara kontaktmän mellan skogsintressena och samebyn. Samerna själva tror att förhållandena på detta område skall bli mycket bättre genom samrådsgruppen, de representanter samerna själva utser och samernas nya organisation med den utformning som vi givit den enligt renbeteslagen.

När det gäller ekonomi, ekologi och naturvård pågår alltså utredningar och forskning, och vi är ännu inte färdiga att ge svar på alla frågor. Det är klart att det finns delade meningar om det här bland forskarna, och det är i och för sig inte så märkvärdigt.

I dagarna har man fått en liten undersökning klar som man har gjort i Gällivaretrakten, och där har man funnit att den här metoden är mycket effektivare. Det är inget tvivel om att den är avgjort bättre än andra metoder. Den metod man tillämpade här tidigare var ju bränning, något som samerna på den tiden tyckte mycket illa om. Nu anser de att det vore bättre att gå tillbaka till bränning, men den metoden har också sina nackdelar.

Vi skall nog låta den här markberedningsmetoden tillämpas, och vi skall försöka få svar på alla de frågor som inte bara herr Sellgren utan många andra har ställt. Markberedningen får inte bedrivas så att den skadar rennäringen, och det är sörjt för det genom att man inte får gå in i vinterbetet. Skulle det uppstå tvister om huruvida ett område är avsett för renbete och man gör intrång i renskötseln, är det också förutsett i renbeteslagen. Tillämpningen av de förbudsbestämmelser som finns i den

Tisdagen den
21 november 1972

Ang. följderna av
hyggesplöjning

ankommer på en allmän domstol att pröva. Om samerna anser att man har använt marken på ett sådant sätt att det strider mot renbeteslagen, är det alltså hos allmän domstol de får den saken prövad.

Herr SELLGREN (fp):

Fru talman! Jag är genomgående tacksam för den positiva syn som statsrådet hela tiden anlägger på frågan. Jag förstår att den bedöms på ett seriöst sätt i departementet – som vanligt, vill jag tillägga – och jag kan väl ha någon förståelse för att man inte kunnat dra ut några slutgiltiga slutsatser i fråga om ekonomi, naturvård och sådant.

Att jag framställde min interpellation berodde delvis på att vi under mellantiden har fått den nya rennäringslagen, och när den bearbetades var de här metoderna knappast kända. När man läser 30 §, som jag skall be att få citera in extenso, får man väl en tankeställare – rör det sig inte här även om ekonomiska uppgörelser? Paragrafen lyder så här:

”Den som inom område som avses i 3 § 1 äger eller brukar mark där renskötsel bedrivs får ej ändra användningen av marken på sätt som medför avsevärd olägenhet för renskötelsen i annan mån än som följer av förordnande enligt 26 §.

Första stycket hindrar ej att mark användes i enlighet med fastställd stadsplan eller byggnadsplan eller för företag vars tillåtlighet skall prövas i särskild ordning.”

Det var just detta med att ”ändra användningen av marken” som jag har fäst mig vid. Markberedningen har ju bevisligen betytt ett ingrepp i samebyarnas renbeten, och man kan givetvis då fråga sig om inte här blir tal om ersättning.

Nu säger statsrådet att det här är fråga om mycket begränsade arealer och att markberedningen inte får beröra renbetesområden. Men det är nog ändå så att man kommer in på vinterbetesmark. Jag har en kopia av ett brev inom domänverket där det i ett stycke står följande:

”Hyggesplöjning har förekommit på Gällivare revir sedan 1968. Plöjd areal och objektens läge framgår av bifogade karta och sammanställning – – -. Området mellan odlingsgränsen och lappmarksgränsen är vinterbetesområde för Kaalasvouma och Norrkaitum fjällsamebyar.”

I fråga om den procentuella andelen av arealen, så hoppas och tror jag att statsrådets uppgift är riktig – att denna andel inte skall öka. Vad jag citerade ur Samefolket var, om jag förstår artikeln rätt, fortsättningen av ett uttalande av generaldirektör Rydbo. Där står: ”Vad gäller markberedning, hyggesplöjning, så kommer den att öka i samma takt som kalhyggena kommer att minska.” Men jag tror att statsrådets uppgift är färskare, och den är kanske också riktig.

Samrådet har brustit, och jag är tacksam för de upplysningar som här har kommit fram – att lantbruksstyrelsen har engagerat sig för ett utökat samråd så att man kanske verkligen kan skapa en långtidsplanering och se frågorna på sikt.

Att metoden med hyggesplöjning har positiva effekter kan jag givetvis inte bestrida. Jag har uppgifter om dess fördelar. Men man har ju bl. a. sett nackdelarna med att riva upp sten och fördärva markytan på ett så brutalt sätt. Då måste man fråga sig om det inte går att finna andra

metoder som är gynnsammare. Jag vill citera vad professor Troedsson säger: "Hyggesplogningens fördelar skulle i stället utnyttjas genom att lämpa tekniken efter de biologiska förhållandena. Man skulle kunna tänka sig ett markberedningsaggregat som gör ca 40 cm djupa gropar, mal samman mårlagret med blekjord och delar av rostjorden på ett sådant sätt att den uppkomna blandningen bildar en 30–40 cm hög 'mullvadshög' efter sig. En sådan hög skulle vid planteringen innebära att hyggesplogningens fördelar utnyttjades och dess nackdelar i stort undveks." Här får man hoppas att utvecklingen går vidare. Jag har också noterat att domänverket inte är främmande för en sådan utveckling. Man har på sina håll provat en finsk harv, TTS-harven, och jag kan bara uttrycka den förhoppningen att utvecklingen inte kommer att stanna utan att den går fort, så att vi så snart som möjligt slipper se dessa väldigt förstörda marker.

Det sista statsrådet sade – att hyggesplöjningen inte får skada rennaringen – noterar jag med särskild tacksamhet, och jag tror att det kommer att vara signifikativt för den fortsatta handläggningen av den här frågan. Då har jag bara att vänta på utredningens resultat.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om åtgärder för att förbättra simkunnigheten

Herr jordbruksministern BENGTTSSON erhöll ordet för att besvara herr *Hjorths* (s) den 17 oktober framställda interpellation, nr 166, och anförde:

Fru talman! Herr Hjorth har frågat om jag avser att med anledning av sommarens många drunkningsolyckor vidtaga särskilda åtgärder för att förbättra simkunnigheten.

Det är angeläget att simkunnigheten förbättras och åtgärder vidtas för att förhindra drunkningsolyckor. Detta sker dels genom en utbyggd simundervisning, dels genom den upplysnings- och utbildningsverksamhet som bedrivs av Svenska livräddningssällskapet och Riksföreningen för simningens främjande. Organisationernas verksamhet omfattar bl. a. utbildning av simlärare och propaganda för ökad simkunnighet. För denna verksamhet får organisationerna årligen statliga bidrag. För innevarande budgetår uppgår bidraget till 265 000 kronor. Enligt grundskolans läroplan är undervisning i simning obligatorisk fr. o. m. årskurs tre.

Stickprovsundersökningar visar att kommunerna satsar betydande belopp på simundervisning både i skolundervisningen och genom simskolor under sommaren. I kommunerna förekommer även simundervisning för vuxna, vilket är ett angeläget led i arbetet att öka simkunnigheten.

Kommunernas och organisationernas stora intresse för denna fråga bör leda till att simkunnigheten förbättras, vilket bör leda till färre drunkningsolyckor.

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder för
att förbättra
simkunnigheten*

Herr HJORTH (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation.

Nyhetsmedias regelbundna rapporter över antalet omkomna i trafiken kompletteras ju under sommarmånaderna med uppgifter om drunkningsolyckor – ja, vissa veckoslut har det varit nästan lika många som mött döden vid båtutfärder eller i samband med badning som vid färd på våra vägar. Det har varit en skrämmande och beklämmande läsning. Tidningsnotiserna har berättat om familjer och sällskap i segelbåtar och motorbåtar som kantrat i hårt väder. Genom oförsiktiga manövrer har någon eller några fallit överbord. De som hamnat i vattnet har i de flesta fall saknat flytväst, och både konditionen och simkunnigheten har varit bristfälliga. Det som från början var avsett som en avkopplande fisketur, en tjugig utflykt till sjöss eller en skön badsöndag har slutat i en tragedi.

Fram till den 29 september i år hade 268 människor omkommit genom drunkningsolyckor, och jag vet att sedan dess har ytterligare offer krävts. Fritidsbåtsolyckorna dominerar statistiken. 109 människor omkom vid totalt 228 inrapporterade båtoluckyckor. Endast en av de omkomna hade flytväst och ett stort antal var spritpåverkade. Det är alltså ett allvarligt problem som fordrar både uppmärksamhet och åtgärder från myndigheter, organisationer och enskilda. Det borde, tycker man, vara lättare att förebygga olyckor till sjöss än i trafiken, där så många andra faktorer inverkar.

Egentligen berör den här saken flera departement, och jag hade behövt ställa frågor till flera statsråd samtidigt. Nu går ju inte detta för sig, men jag valde interpellationsformen för att kunna utveckla det närmare.

Jag hoppas dock att jordbruksministern med sitt positiva intresse för saken tar initiativ och tillsammans med sina regeringskolleger diskuterar olika insatser för att försöka förebygga drunkningsdöden. Det kan gälla säkerheten till sjöss i form av säkrare båtar, bestämmelser och upplysningar om maximibelastning för olika båttyper, krav på utrustning med flytväst, införande av promillegränser för alkoholförtäring och givetvis upplysning, utbildning och propaganda.

Oavsett hur olyckan inträffat så beror den tragiska utgången i de flesta fall på bristande kunskaper och träning i simning, och det var därför jag i första hand vände mig till idrottsministern i detta ärende. Det händer t. o. m. att människor drunknar bara ett tiotal meter från land på grund av dålig kondition i förening med simokunnighet. Den statistik som Svenska livräddningssällskapet redovisat och som jag återopat i min interpellation visar på att det framför allt är män i åldern 15–64 år och enligt tidningsuppgifter företrädesvis då män över 40 år som omkommer vid drunkningsolyckor. Nu torde det inte enbart bero på att det är just dessa grupper som i stor utsträckning vistas på sjön utan också på att dessa är i dåligt fysiskt trim och ej är simkunniga. I skolåldrarna är det inte så många som drunknar vare sig vid båtfärder eller vid badning utan det är högre upp i åldrarna som detta inträffar. Ofta grips en människa som ej kan simma av panik när han eller hon faller överbord och får ytterst svårt att klara sig om inte hjälpen är nära.

Jag tycker att statsrådets svar är hållet i en positiv anda även om det inte innehåller förslag till några nya konkreta åtgärder för att förbättra

simkunnigheten. Jag är glad över att jordbruksministern anser det angeläget att simkunnigheten förbättras för att förhindra drunkningsolyckor. Det är också riktigt att det pågår en hel del i fråga om upplysnings- och utbildningsverksamhet, men jag tror att det kan göras åtskilligt mera för att uppnå bättre resultat. Nu är det väl så med simundervisningen i grundskolan att det är en allmän målsättning och rekommendation om simkunnighetsprov och att detta skall föras in på betyget. I skolor där det inte finns någon simbassäng inom lämpligt avstånd bör eleverna informeras om var de kan delta i simskola på fritid eller under sommarferierna och därigenom erhålla intyg om simkunnighet. Det är alltså fortfarande i många skolor fråga om en frivillig simundervisning på fritid. Skall man resa långa vägar för att delta i den undervisningen blir det säkert inte så ofta, och därigenom blir effektiviteten också mindre. De flesta simskolor äger rum sommartid, och långt ifrån alla skolelever deltar. Härtill kommer att semesterresor o. d. förrycker barnens närvarofrekvens.

Simundervisning för vuxna är mera sällan förekommande. Vid de kommunala simskolorna bör särskilda avdelningar för vuxna inrättas, och organisationer av olika slag bör stimulera till deltagande. Självklart spelar idrottsorganisationerna en stor roll i arbetet med detta. Fler och fler simhallar byggs också runt om i landet, och det bör underlätta rekryteringen till simundervisning från de äldres sida.

Någon patentlösning finns det väl inte i detta fall, men med den stora betydelse som simkunnigheten har för att få ned antalet drunkningsolyckor och med det positiva intresse som statsrådet visat för den här frågan vågar jag ändå hoppas att statsrådet med uppmärksamhet följer utvecklingen och vidtar alla de åtgärder som kan erfordras.

Jag tackar än en gång för svaret.

Herr SCHÖTT (m):

Fru talman! Herr Hjorth har med sin interpellation till statsrådet Bengtsson fäst uppmärksamheten på en utomordentligt viktig fråga, nämligen drunkningsdöden och den bristande simkunnigheten i vårt land.

Beträffande drunkningsolyckorna kan nämnas att antalet sådana olyckor vid tiden närmast före sekelskiftet var 1 000 per år eller 22 per 100 000 invånare. År 1950 var antalet drunkningsolyckor nere i 414 eller 6 per 100 000 invånare, och för det senast kartlagda året, 1971, redovisas siffrorna 296 respektive 4. Som vi hörde av herr Hjorth kommer årets siffra för antalet drunkningsolyckor tyvärr att bli hög, främst beroende på den vackra sommaren; onckligen medaljens baksida.

Nedgången av antalet drunkningsolyckor är naturligtvis glädjande, men det är skrämmande att drunkningsdöden alltjämt varje år tar 300 människoliv, många mänskligt att döma helt onödigt.

Hur kommer det sig då att antalet drunkningar alltjämt är så högt? Ja, först bör vi erinra oss att människornas fritid har ökat och därmed deras möjligheter till mera friluftaktiviteter, ofta förlagda till vatten och isar. Särskilt bör nämnas den väldiga omfattning som småbåtsverksamheten har fått under senare år. En fördelning av 1971 års 296 drunkningsolyckor visar också en dominans av småbåtsolyckorna, nämligen 114.

Därefter följer fall från stränder, kajer och klippor med 95, isolyckor 44, badolyckor 40 och fartygsolyckor 3.

En fördelning av de 296 offren uppvisar 16 fall i åldern 0--4 år, 24 i åldern 5--9 år, 5 i åldern 10--14 år och 251 äldre än 14 år.

Drunkningsorsakerna varierar helt naturligt. Som framgår av statistiken spelar alkoholen tyvärr en sorgligt stor roll i sammanhanget. Ca 50 procent av offren vid 1971 års bad-, båt- och fallolyckor var sålunda alkoholpåverkade. Det är tyvärr inte möjligt att ange vad bristande simkunnighet betyder i sammanhanget, men Svenska livräddningssällskapet har beräknat att av de drunkningsolyckor som drabbar personer över tio års ålder en så hög andel som 80 procent beror på bristande simkunnighet.

Någon aktuell och fullständig simkunnighetsstatistik har vi tyvärr inte, men låt mig nämna några undersökningar som gjorts i vårt land.

Simkunnigheten bland skolbarn undersöktes första gången år 1899, då i en utredning av Livräddningssällskapet 372 000 barn tillfrågades, om de kunde simma. Drygt 46 000 barn svarade jakande. Det betyder att då endast vart åttonde skolbarn kunde simma, eller fördelat på kön endast var femte pojke och var tjugonde flicka. 40 år senare, år 1939, gjordes på initiativ av Simfrämjandet en undersökning bland alla skolbarn som var minst 13 år. Undersökningen avsåg förmågan att simma 25 meter. Svar inkom beträffande 138 600 av landets 250 000 skolbarn i nämnd ålder. Av dessa 138 600 uppgavs 72 procent vara simkunniga. Bland de barn om vilka svar ej lämnats ansågs simkunnigheten vara avsevärt lägre, ca 50 procent.

När det gäller skolbarnens simkunnighet bör nämnas att Livräddningssällskapet och Simfrämjandet sedan fem år genomför en årlig rikstävling i simkunnighet för skolungdom i årskurserna 3--6. Resultatet av denna visar på en ökning av simkunnigheten bland dessa 9-12-åringar med en årlig förbättring på 2 à 3 procent. År 1971 var simkunnighetsprocenten för dessa årskurser genomsnittligt 77. År 1945 kunde bara hälften av barnen i städerna simma -- ett resultat som landsbygdens barn det året uppvisade först i åldern 12--14 år. 77 procent är givetvis en bättre siffra än de tidigare redovisade, men den är dock icke tillfredsställande.

Det kan nämnas att år 1939 anordnades också simkunnighetsprov för 19 000 värnpliktiga. Provet avsåg simning 200 meter valfritt simsätt. Endast 59 procent av de värnpliktiga klarade provet. Ytterligare 20 procent kunde simma men orkade inte med distansen, medan återstående 21 procent helt saknade simkunnighet.

Den första och hittills enda riksomfattande undersökningen om svenska folkets simkunnighet fick vi på förslag av Simfrämjandet vid 1945 års folkräkning, då det gällde att besvara frågan: "Kan ni simma 50 meter?" Frågan avsåg endast personer över sju år. 47,9 procent uppgav sig kunna simma den uppgivna distansen.

Beträffande simkunnigheten vid våra lärarhögskolor har uppgivits att vid höstterminen 1968 13 procent av de studerande inte var simkunniga. Vid två lärarhögskolor i norr var situationen än värre: över 40 procent av de studerande saknade simkunnighet. Observera att det här gäller lärarkandidater, ej barn!

Situationen är väl i dag något bättre, men enligt lärarhögskolornas till skolöverstyrelsen senast lämnade uppgifter finns det 712 lärarkandidater i L2-L5 och M2-M6 som inte kan simma 200 meter. Även detta visar att det återstår mycket att göra, innan vi får fram en tillfredsställande simkunnighet i vårt land.

I den gamla tiden hade inte samhället hand om simundervisningen, utan då var det de frivilliga simorganisationerna som ombesörjde denna verksamhet. Då betydde det mycket om man råkade vara född på en plats där det fanns ett simsällskap som svarade för undervisningen.

Jag vill inte underlåta att i det här sammanhanget erinra om vad dessa simorganisationer betytt. Det finns många gamla simsällskap. Det äldsta i landet är Upsala Simsällskap från år 1796, och det simsällskapet har, liksom många andra, utfört en utomordentligt värdefull gärning när det gäller att sprida simkunnigheten i vårt land. Vidare har vi Svenska livräddningssällskapet, som tillkom 1898, och Simförbundet av 1904, där dock tävlingsverksamheten blev så stor att man år 1935 fick bilda ett särskilt organ, Simfrämjandet, som skulle ägna sig åt den elementära simundervisningen.

Livräddningssällskapet och Simfrämjandet har gjort en mycket god propaganda. De har anordnat simlärarutbildning, de har propagerat för båtvevt, iskunnighet och mycket annat. För att effektivisera verksamheten har de båda organisationerna beslutat gå ihop. Formellt sker detta fr. o. m. 1 januari 1973 men redan i år har man gemensam styrelse. Jag vill understryka att deras verksamhet är värd allt stöd.

Simfrämjandet har under en följd av år anordnat simborgarkampanjer. Årets kampanj hade namnet "Stora plumset" och är just avslutad. Det må vara mig tillåtet att till protokollet få noterat, att det var 39:e året i följd som en sådan kampanj anordnades. I år har ca 800 000 svenskar i åldern 4-93 år under sju månadersperioden 1 april-31 oktober genomfört tillhoppa 2 045 714 simborgarprov på sträckan 200 meter. Detta är den ojämförligt största motionskampanj i simning som ägt rum i vårt land och det är en av de största, alla idrotter inräknade. Herr statsrådet känner väl till den. Han har själv föredömligt deltagit i denna kampanj.

Låt mig också nämna att här i riksdagen gjorts en del framstötter för att få till stånd åtgärder som skulle medföra en förbättring av simkunnigheten. Jag kan inte underlåta att nämna att till 1962 års riksdag motionerades om en utredning i syfte att möjliggöra för kommunerna att erhålla statsbidrag för uppförande av simanläggningar, vilka skulle användas i skolornas simundervisning. Det anmärkningsvärda är nämligen att statsbidrag enligt gällande bestämmelser utgår till gymnastikundervisningslokal men ej till simundervisningslokal. I yttrande över motionen anförde skolöverstyrelsen bl. a., att den ansåg det angeläget att statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet finge utgå även för lokaler som är erforderliga för simundervisning i skolorna och tillstyrkte en utredning. Statsutskottet ansåg i sitt utlåtande över motionerna att det var synnerligen viktigt att barn och ungdom under skoltiden hade tillgång till såväl gymnastiklokaler som simanläggningar.

Utskottet fann i anslutning till vad skolöverstyrelsen anfört en

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder för
att förbättra
simkunnigheten*

skyndsam utredning av frågan påkallad särskilt med hänsyn till den stora betydelse inomhusbaden har för simkunnighetens utbredande. Utskottet hemställde därför att riksdagen skulle anhålla om en sådan utredning, och riksdagen biföll denna hemställan. Detta skedde 1962.

I januari 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att verkställa en utredning i frågan, och i september 1965 överlämnade skolöverstyrelsen resultatet av sin utredning till Kungl. Maj:t. Överstyrelsen tog därvid en klart positiv ställning i ärendet och hemställde att Kungl. Maj:t skulle anhålla om en ökning av den årliga investeringskvoten med 10 miljoner kronor för simanläggningar vid skolor. Detta skedde 1965.

Den 9 november 1967 upplystes i riksdagen som svar på en fråga i första kammaren att skolöverstyrelsens utredning överlämnats till den år 1965 beslutade idrottsutredningen. I juni 1969 avgav denna utredning sitt betänkande *Idrott åt alla*. I detta betänkande redovisas den inom skolöverstyrelsen utarbetade promemorian angående statsbidrag till uppförande av simanläggningar vid skolor, vilken överlämnades till utredningen för ställningstagande. Idrottsutredningen erinrade om att skolöverstyrelsen fick Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa utredning i frågan med anledning av riksdagens skrivelse den 5 december 1962.

I skolöverstyrelsens promemoria konstateras att några möjligheter till statsbidrag för uppförandet av simanläggningar inomhus egentligen inte finns. Detta har, menar man, verkat återhållande i fråga om uppförande av inomhusbassänger, vilket i sin tur lett till minskad simkunnighet. Vidare framgår att skolöverstyrelsen genom utredningen funnit att behovet av simanläggningar är stort och att det är ett angeläget behov som borde tillgodoses.

Skolöverstyrelsen hemställde slutligen att statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet skulle förklaras avse även till skolbyggnad hörande simanläggning samt att för tillgodoseende av det ådagalagda behovet av ifrågavarande anläggningar åtgärder måtte vidtagas i överensstämmelse med vad överstyrelsen i sin promemoria förordat. Skolöverstyrelsen räknade därvid med att statsbidrag skulle komma att utgå fr. o. m. budgetåret 1966/67.

Idrottsutredningen förklarade sig i allt väsentligt dela skolöverstyrelsens uppfattning i fråga om statsbidrag till simanläggningar i skolor. Utredningen ansåg att simanläggning från bidragssynpunkt borde jämföras med gymnastiksal och att alltså samma bidragsprocent som i fråga om sådan borde tillämpas. Statsbidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet borde alltså fr. o. m. den 1 juli 1970 utgå även till simhall som hör till skolbyggnad och som uppföres i enlighet med skolöverstyrelsens anvisningar. Trots denna klara beställning från såväl skolöverstyrelsen som idrottsutredningen har frågan om statsbidrag till simundervisningslokal ännu år 1972 inte lösts.

En annan framstöt här i riksdagen gjordes för att man skulle få ökade resurser till simundervisning vid våra lärarhögskolor. Det är ytterligt beklagligt att dessa framstötter inte lett till något resultat. Jag är fullt medveten om att det inte är statsrådet Bengtsson som då varit inblandad, men oavsett om vederbörande kallats ecklesiastikminister eller utbildningsminister har intresset för frågan varit anmärkningsvärt ringa. Det är

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder för
att förbättra
simkunnigheten*

mycket beklagligt och det förklarar den situation i vilken vi befinner oss och som väl ingen kan anse tillfredsställande.

Så några kommentarer till statsrådets svar! Det är naturligtvis värdefullt att här understryks att dessa frågor är angelägna. Statsrådet säger att det är angeläget att simkunnigheten förbättras och att åtgärder vidtas för att förhindra drunkningsolyckor samt att detta sker bl. a. genom en utbyggd simundervisning. När det gäller den utbyggnaden vill jag erinra om vad det skulle betyda om man fick hjälp med lämpliga simanläggningar.

Vi känner till att kommunerna för närvarande har det ekonomiskt bekymmersamt. En del kommuner som nu har fått simhallar anser sig ha svårt att fortsätta med simskolorna sommartid. Jag vill därför gärna understryka angelägenheten av att simskolorna sommartid får finnas kvar. Det är viktigt att det finns möjligheter till simundervisning året runt.

Många mindre kommuner som har simskolor anser sig inte kunna meddela fri simundervisning. De tycker att sommargästers barn bör betala för sig även om kommunens egna barn får fri undervisning. Jag finner det olyckligt, och med den nuvarande stora rörligheten bland befolkningen är det önskvärt att man överallt kunde ha fri simundervisning. Statsmakterna bör medverka till att dessa kostnader inte blir alltför betungande för vissa mindre kommuner som kanske har många sommar-gäster.

Vidare finner jag det värdefullt att statsrådet har understrukt hur angeläget det är med simundervisning även för vuxna. Att meddela simundervisning är en tacksam uppgift. Barn som får lära sig simma är glada och tacksamma för det. Men det är ingenting mot den tacksamhet som äldre känner när de äntligen har fått lära sig den ädla simkonsten. Jag vågar påstå att för många betyder det psykiskt kolossalt mycket. De har känt sig generade och hämmade av att inte kunna simma. När de har fått lära sig det har det bidragit till att göra dem mer harmoniska.

Sista meningen i statsrådets svar lyder: "Kommunernas och organisationernas stora intresse för denna fråga bör leda till att simkunnigheten förbättras, vilket bör leda till färre drunkningsolyckor." Statsrådet förlitar sig här tydligen till kommunerna och organisationerna och erinrar om att till organisationerna utgår av statsmedel 265 000 kronor. Jag tycker, att det i detta sammanhang är ett relativt blygsamt belopp och finner det angeläget att man kan ge organisationerna ökat stöd.

När det gäller åtgärder från statens sida så låt mig bara erinra om vad jag tidigare nämnt om statsbidrag till simundervisningslokaler. Jag finner det också angeläget att man behåller betygen i skolorna så att man där kan lämna uppgift om barnens simkunnighet. Det var mycket värdefullt att få in bestämmelsen härom. Det skedde första gången 1948. Dessutom bör man söka få ett större utrymme för simundervisning på skolschemat. Och när det gäller lärarhögskolorna är det ytterligt angeläget att lärarkandidaterna inte bara själva lär sig simma, utan helst bör de utbildas till att kunna medverka vid simundervisning. De skall ju ofta ha hand om friluftsdagar m. m., och då är det ju värdefullt med en gedigen simkunnighet.

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder för
att förbättra
simkunnigheten*

När det gäller våra värnpliktiga tycker jag det är oroande med uppgifter om att man inte längre har pengar till simundervisning vid vissa förband. Att de minskade försvarsanslagen skulle få sådana konsekvenser att man nu skulle ha bekymmer med simundervisningen, exempelvis vid Kalmar flygflottilj, finner jag djupt olyckligt.

Simorganisationerna avser att göra en framställning om att vid 1975 års folkräkning få in en uppgift om simkunnigheten så att man får denna kartlagd. Vi vet tyvärr ingenting om det aktuella läget. Det var ju 1945 som man hade med en sådan uppgift vid folkräkningen.

Låt mig nämna att statsrådet Mossberg 1948 tillsatte en utredning som kallade sig statens folkbadsutredning. Ordförande i den var en länskollega till mig, Lars Lindén, och en av ledamöterna i utredningen var vår nuvarande talman Henry Allard. Den utredningen framlade ett betänkande 1954. Den kom med många goda förslag. Tyvärr har få av dem realiserats.

Fru talman! Jag skulle till slut vilja rikta en vädjan till statsrådet Bengtsson, vars intresse för de här frågorna jag tror mig känna. Mycket av vad som här anförts – jag vill upprepa det – rör ju egentligen inte hans departement, men man vill hoppas att han kan påverka sina regeringskolleger så att någonting nu verkligen kan hända på det här området. Jag utgår från att statsrådet Bengtsson liksom många andra finner att situationen alltjämt trots förbättringar är otillfredsställande. År 1962 begärde riksdagen förslag om statsbidrag till simundervisningslokaler. Jag hoppas att statsrådet vill medverka till att den beställningen äntligen effektueras. Vidare hoppas jag givetvis att statsrådet också vill medverka till en kartläggning av simkunnigheten i vårt land och till effektiva åtgärder för att förbättra denna och därmed minska drunkningsolyckornas antal.

Innerst inne har jag den förhoppningen att statsrådet Bengtsson ville ta initiativet till en ny folkbadsutredning. Det är dock 25 år sedan den förra tillsattes. Det behövs en kartläggning av den nuvarande situationen och av de åtgärder som bör vidtas på detta område, som jag – jag upprepar det – anser vara försummat av statsmakterna.

Under detta anförande övertog herr tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Det är alldeles klart att jag delar herr Hjorths och herr Schötts uppfattning att statistiken är sorglig, eftersom de drunkningsolyckor som inträffat i stort sett är onödiga. Men jag är ändå optimist, eftersom jag räknar med att det intresse kommunerna har visat för denna fråga har ökat. Sedan vi fått större kommuner har dessutom deras ekonomiska och praktiska möjligheter att anordna simundervisning antingen i utomhusbad på sommaren eller i simbassänger på vintern ökat.

Jag vill fästa uppmärksamheten på att kommunerna kan få statsbidrag till bassänger, och den möjligheten utnyttjas också i storkommunerna. I dessa bassänger kan självfallet även skoleleverna få simundervisning. Det är ju inte alldeles nödvändigt att man har simbassänger i skolorna, om

kommunen på annat sätt har ordnat med bassänger av tillfredsställande kvalitet. Jag tycker också att det är helt rimligt att räkna med att organisationerna skall göra en insats på detta område. Herr Schött säger att deras bidrag är otillräckligt, men jag vill framhålla att de har fått det bidrag som Riksidrottsförbundet har förordat under de år som ifrågasvarande bestämmelser har gällt. Dessa organisationer har också gjort ett stort och fint arbete.

Vi behöver inte heller skämmas i detta avseende, eftersom vi i vårt land enligt Simfrämjandets egen bedömning är världsmästare i fråga om simkunnighet. Jag tror också att det för varje år blir allt färre bland skoleleverna som inte kan simma. Enligt den senaste uppgift jag har beträffande Stockholms stad var 1970–1971 86 procent av eleverna i Stockholmsskolornas årskurser 5–9 simkunniga. Att simkunnigheten ökar i vårt land är alltså ovedersägligt.

Men det gäller inte bara att kunna simma utan också att, som man säger i Fablernas värld, simma lugnt. Herr Hjorth lämnade intressanta uppgifter, som klart visar att det tyvärr inte är så att de tragiska drunkningsolyckorna nämnvärt kan bringas ned i antal genom att hela svenska folket blir simkunnigt. Den stora majoriteten av drunkningsolyckor inträffar när människor är ute i sina båtar t. ex. på fisketurer. Det är den dominerande typen av drunkningsolyckor. Det gäller alltså fall där vederbörande är långt ute på havet men underlåter att använda flytväst och annan sådan utrustning. Simkunnigheten hjälper inte stort när man har kanske 5 000–6 000 meter att simma i kallt vatten.

Vidare visar det sig att många av drunkningsolyckorna äger rum på grund av dumdristighet genom alkoholpåverkan. Då kan simkunnigheten kanske t. o. m. vara en olägenhet. Om den förolyckade inte hade kunnat simma, hade han kanske inte gett sig ut i vattnet.

Jag menar med detta kanske något drastiska yttrande att det är gott och väl att vi lär alla att simma – och det vare målet för vår strävan – men att det finns mycket annat vi måste göra. Jag kan meddela herr Hjorth att fritidsbåtutredningen har till uppgift att gå igenom en rad av de säkerhetsanordningar som måste tillgripas för att undvika att den ökade nöjesbåttrafiken leder till ett större antal drunkningsolyckor. Man kan kanske tänka sig att ålägga förare att ta något slags körkort eller att på annat sätt se till att denne är behörig att framföra sin båt. Man kan således införa en rad olika säkerhetsföreskrifter för att försöka bringa ned drunkningsolyckorna.

Man måste alltså öka simundervisningen, så att alla blir simkunniga, men man måste också vidta en rad andra åtgärder för att komma till rätta med det här. Vi har, hoppas jag, samma uppfattning om målet för denna strävan – allt, både simundervisningen och de anordningar vi gör för våra båtar, skall medverka till att allt färre människor skall råka ut för dessa tragiska olyckor.

Herr PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Det är en viktig fråga som har aktualiserats av herr Hjorth, och jag ber att få instämma i vad han och övriga talare har sagt om simkunnighetens betydelse. Jag vill erinra om en motion, där jag

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder för
att förbättra
simkunnigheten*

tillsammans med en annan ledamot försökte slå ett slag för någon form av stödundervisning åt de elever som inte kunnat lära sig att simma. Jag hänvisar till den debatt som ägde rum här i kammaren den 10 november och vill i dag bara citera litet grand av vad utbildningsutskottet skrev: "Målet för skolans simundervisning är enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 69) att varje elev skall bli fullt simkunnig, såvida det inte föreligger något fysiskt eller psykiskt handikapp som hindrar eleven att delta i simundervisningen. Simkunnighetsprov skall anordnas på varje stadium av grundskolan. I skolor där det inte finns någon simbassäng inom lämpligt avstånd bör enligt samma läroplan eleverna informeras om var de kan delta i simskola på fritid eller under sommarferierna."

I debatten den 10 november yttrade sig utskottets talesman så här: "Enligt läroplanen förekommer simundervisning i årskurserna 3–9." I dag har jordbruksministern i sitt för övrigt mycket intressanta interpellationssvar hävdat följande: "Enligt grundskolans läroplan är undervisning i simning obligatorisk fr. o. m. årskurs tre."

Vi har alltså i höst på mycket kort tid fått tre olika uttalanden om simkunnigheten: för det första enligt utbildningsutskottet att det finns en målsättning, för det andra enligt utskottets talesman att simundervisning förekommer och för det tredje enligt jordbruksministern att simutbildningen är obligatorisk.

Sanningen torde väl vara den, herr jordbruksminister, att undervisningen icke är obligatorisk. I många kommuner är den med nödvändighet förlagd till sommarlovet, och det innebär att många elever över huvud taget inte deltar och att andra slutar efter en kurs, då de inte når samma fina och snabba resultat som sina kamrater, ofta på grund av sämre förutsättningar.

Vad jag vill påstå är att de elever som inte lärt sig simma när de kommit upp på högstadiet knappast heller någonsin lär sig att göra det. Detta finns det erfarenhetsmässigt belägg för.

Jag har gått upp i debatten för att påpeka detta, och jag skulle vilja vädja till jordbruksministern att han tar upp frågan med sin kollega utbildningsministern så att vi för det första får hyfsa ekvationen med de många olika påståendena och för det andra kan få alla barn att lära sig simma. Om vi når grundskolans mål tror jag att vi i alla fall kommer en bit på vägen mot en bättre statistik och en bit på vägen i kampen mot drunkningsdöden.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Statsrådets ursprungliga svar var inte så positivt som man hade önskat. Herr Hjorth hade frågat om statsrådet avsåg att med anledning av sommarens många drunkningsolyckor vidta särskilda åtgärder för att förbättra simkunnigheten. Statsrådet gav inte något jakande svar på den frågan, utan det var egentligen ett nej.

Men det allvarliga är att det kompletterande svar som statsrådet gav var – det vågar jag säga – närmast oroande. Statsrådet gav nämligen där en alldeles för ljus bild av situationen. Statsrådet nämnde att i vissa skolor i Stockholm en mycket stor andel av eleverna – 86 procent – är simkunniga. Ja, det är en ganska hygglig siffra, men här i Stockholm är

väl möjligheterna för barnen speciellt goda, och det dröjer länge innan vi får fram en sådan siffra för hela landet. Målsättningen bör dock vara att så nära 100 procent av befolkningen som möjligt kan simma.

En annan allvarlig sak är att man kunde tolka statsrådets svar som om det inte vore något anmärkningsvärt att vad riksdagen beslutade 1962 beträffande simundervisningslokaler – vilket är tillstyrkt av skolöverstyrelsen, idrottsutredningen och andra berörda instanser – inte har effektuerats. Jag tycker det är ett steg tillbaka! Redan 1962 sade man nämligen i statsutskottet: det kan inte vara möjligt att vi har en sådan lucka i bestämmelserna. Man vägrade nästan tro att det var på det här sättet. Jag tycker att det är ytterligt angeläget att den här luckan täpps till, och jag hade hoppats att statsrådet Bengtsson välvilligt skulle medverka till det.

Statsrådets svar var relativt kort. Jag tillät mig att göra ett långt inlägg, men det gjorde jag därför att jag anser att den här frågan är utomordentligt viktig.

Sedan vill jag rätta till en sak, nämligen det som sades om att vårt land skulle vara bäst i världen när det gäller simkunnighet. Vi kan glädja oss åt att vi har duktigt folk som simmar snabbt och bra och hoppar duktigt – vi erinras om det just i dessa dagar – men det är tyvärr en felaktig uppgift att vi skulle vara världsmästare i simkunnighet. Island är känt som världens mest simkunniga nation och ligger i särklass. Jag lämnade tidigare några statistiska uppgifter. Låt mig när det gäller simborgarkampanjen bara tala om att Island med en befolkning på 206 000 människor kommer att redovisa mer än 600 000 prov. Simkunnigheten på Island är avsevärt större än hos oss, men internationellt ligger vi eljest bra till, och det bör vi också göra. Jag skall inte bestrida att situationen är bättre nu än den varit tidigare, men ännu har vi långt till målet.

Herr HJORTH (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det han sade om fritidsbåtsutredningen när det gäller säkerhetsbestämmelserna. Jag tror att det finns all anledning att hoppas på att det kommer att vidtas åtgärder för att säkerheten till sjöss kan förbättras.

I likhet med jordbruksministern tror jag också att i och med att det blir större kommuner förbättras också förutsättningarna att ordna en seriös simundervisning för skolbarnen och få till stånd större jämlikhet runt om i landet. Nu är tyvärr inte undervisningen i simning obligatorisk i skolan, vilket jag påpekade i mitt första anförande och vilket herr Petersson i Röstånga också har framhållit. Den är ett mål som vi strävar efter att uppnå, men det är omöjligt att ordna den överallt – på många platser finns det inte tillgång till vare sig bassänger eller närbelägna badsjöar.

En rad åtgärder som griper in på olika områden måste alltså vidtas, och jag förstår mycket väl att jordbruksministern inte i ett interpellationssvar på en gång kan ange sådana. Men jag tror det är nödvändigt att vi försöker förbättra och effektivisera detta arbete, och jag hoppas att alla samverkande krafter hjälps åt så att vi kan uppnå målet att öka simkunnigheten och därmed i någon mån nedbringa antalet drunkningsolyckor, som så djupt har gripit oss alla.

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Jag tycker att det var litet orättfärdigt av herr Schött att göra gällande att jag målade en för ljus bild. Varken i mitt svar eller i mitt inlägg har jag förnekat den statistik som vi diskuterar, dessa tragiska drunkningsolyckor som var anledningen till herr Hjorths interpellation. Jag påpekade emellertid att jag är optimist, och det fotade jag på kommunernas ökade intresse för den här frågan. Jag tror inte att någon vågar förneka att kommunerna har visat ökat intresse för simundervisningen – jag har en hel sifferserie som visar vad kommunerna anslår till detta ändamål. Jag vågade också utgå från att de frivilliga organisationerna inte kommer att förtrötts i sitt arbete. Vi stöder de frivilliga organisationerna, och de har nedlagt ett så förtjänstfullt arbete; de skall fortsätta med det och kommer att få ökade anslag.

Jag utgick från att allt detta skulle leda till ökad simkunnighet. Om jag är litet mer optimistisk än herr Schött på denna punkt kan kanske diskuteras, men jag förstår inte varför herr Schött tvivlar på organisationernas förmåga att göra insatser. Det är nu en gåta, hur herr Schött kan ha den uppfattningen.

Sedan strök jag under att det inte hjälper om vi lär alla simma – frågan är mer komplicerad än så. Vi måste sätta in en rad andra åtgärder. Men dessa tog herr Hjorth inte upp i sin interpellation, utan han koncentrerade sig till vad vi tänker göra för att öka simkunnigheten. De insatser som kommunerna och organisationerna gör anser jag för dagen får vara till fyllest, och sedan får vi se om särskilda åtgärder behöver vidtas. I så fall hör de frivilliga organisationerna säkert av sig – det är ju deras uppgift att vara pådrivande.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Statsrådet nämnde att vi har fått större kommuner och att de har ökade resurser. Det är på sitt sätt riktigt, men jag vill inte underlåta att framhålla, att detta är litet dubbelbottnat. I många av de nya storkommunerna har funnits flera simskolor, men en del av dem har nu rationaliserats bort av ekonomiska skäl. Det kan skapa vissa problem.

Jag tillät mig säga att det inte räcker med kommunernas och simorganisationernas mycket stora insatser, utan att staten också måste vidta en del åtgärder. Vissa åtgärder kan endast staten besluta om. Detta gäller t. ex. vad herr Petersson i Röstånga talade om, hur vi skall ha det i skolorna. Detta faller visserligen inte under statsrådet Bengtssons departement, men vi måste nämna det i sammanhanget eftersom vi diskuterar skolans bidrag till en ökad simkunnighet. Där är tyvärr mycket försummat, såvitt jag förstår. Och det har jag, statsrådet Bengtsson, talat om för de olika statsråd som har haft hand om undervisningen, men tyvärr utan resultat. Det gäller alltså undervisningen i skolorna, situationen vid lärarhögskolorna och det här med statsbidrag till simundervisningslokaler.

Sedan har jag fullt klart för mig att det inte räcker enbart med att folk kan simma, utan de måste också ha båtvetet och mycket annat. Även därvidlag försöker simorganisationerna – Svenska livräddningssällskapet och Simfrämjandet – att i sin propaganda hjälpa till. Statsrådet

Bengtsson och jag har säkert i stort samma uppfattning i de här frågorna. Därför hoppas jag att statsrådet och vi andra med gemensamma ansträngningar skall lyckas få till stånd en bättre situation i fråga om simkunnigheten och kampen mot drunksolyckorna i vårt land.

Nr 120

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder för
att stimulera yrkes-
fisket i norra
Bohuslän*

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Jag delar meningen att staten självfallet inte får dra sig undan sitt ansvar på den här punkten. Och i ett avseende bidrar ju staten materiellt med rätt betydande statsbidrag; jag påpekade ju att man kan få statsbidrag till badbassänger och sådana ting som underlättar simundervisningen.

Det är inte så märkvärdigt att man försöker åstadkomma en samverkan mellan skolan och den frivilliga idrottsutövningen och simundervisningen. Jag tycker att det är helt rationellt att, om kommunen bygger en stor idrottshall, den kan användas både för skoländamål och för den frivilliga idrotten. Det var närmast det jag avsåg när jag fäste uppmärksamheten på att den möjligheten finns och utnyttjas i många kommuner. Den omständigheten att det vid själva skollokalen inte finns någon idrottshall eller bassäng innebär alltså inte att eleverna fördenskull inte kan få simundervisning. De kanske bara behöver gå två tre kvarter för att komma till den lokalen.

Sedan ber jag att få korrigera mig själv. Det är riktigt: Island har guldmaljen, vi har bara silvermedalj -- men det är inte dåligt det heller, herr Schött.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Detta att man skall använda samma lokaler både för skolans ändamål och för idrottsorganisationernas är ju en god tanke. Den är det många som har talat för, och jag har alltid funnit den fullt riktig. Men det jag inte kan förstå är varför det i fråga om statsbidrag inte skall gälla samma bestämmelser för en simundervisningslokal som för en gymnastikundervisningslokal -- lokalen behöver inte alls ligga i skolan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om åtgärder för att stimulera yrkesfisket i norra Bohuslän

Herr jordbruksministern BENGTTSSON erhöll ordet för att besvara herr Åbergs (fp) den 1 november framställda interpellation, nr 207, till herr inrikesministern, och anförde:

Herr talman! Herr Åberg har frågat inrikesministern om han anser att en återgång till yrkesfiske bör stimuleras bland befolkningen i norra Bohuslän och om han i så fall är beredd att vidta åtgärder som ger ekonomiskt stöd till återetableringar inom fisket utöver vad som kan beredas genom vanliga statliga fiskerilån och kreditgarantier. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Produktions- och avsättningsförhållandena inom fisket försämrades väsentligt i slutet av 1960-talet. De statliga insatserna har därför under

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder för
att stimulera yrkes-
fisket i norra
Bohuslän*

senare är huvudsakligen inriktats på att konsolidera existerande fiskeföretag. I samband med svårigheterna för fisket har en del fiskare nödgats lämna näringen. För dessa har särskilda åtgärder vidtagits för att underlätta en övergång till annan yrkesverksamhet.

Som framgår av herr Åbergs fråga finns för närvarande möjligheter att erhålla statligt stöd vid etablering inom fisket. Statligt stöd ges i form av statliga fiskerilån och kreditgarantier. Stöd till nyetablering inom fisket lämnas dock endast om särskilda skäl föreligger.

Behov att konsolidera existerande fiskeföretag finns fortfarande. Vidare råder viss osäkerhet i fråga om tillgången på fisk. Jag anser därför inte att särskilda åtgärder, utöver nuvarande stödformer, bör vidtas för att stimulera en återgång till yrkesfiske i norra Bohuslän.

Herr ÅBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation.

Jag har full förståelse för den tveksamhet som jordbruksministern här visar när det gäller att satsa på yrkesfiske. Men att vi har litet olika uppfattningar härvidlag tror jag beror på att vi närmar oss frågan från något olika utgångspunkter. Svaret är inte direkt negativt i och för sig. Jag ställde interpellationen den 1 november när vi hade fått de chockerande beskederna om kommande arbetsnedläggelse i synnerhet i Strömstad genom att Original-Ödhner skulle läggas ned. Rätt kort tid dessförinnan hade vi fått reda på att konserverfabriken Abba i Grebbestad skulle läggas ned så småningom. Detta tillsammans gjorde att oron i norra Bohuslän var mycket, mycket stor. Det var närmast med tanke på sysselsättningen i norra Bohuslän som jag närmade mig frågan och inte så mycket ur fiskerinäringsynpunkt – som jag förstår att jordbruksministern i första hand har gjort.

De åtgärder som man från statens sida har vidtagit sätter jag personligen mycket stort värde på – jag har ju haft tillfälle att följa dem. Jag är också klar över att jordbruksministern har ett levande intresse för att verkligen stödja fiskarna i den svåra situation som har uppstått efter motgångarna i slutet av 1960-talet.

Inför situationen i norra Bohuslän kunde man tänka sig att en del av dessa tidigare yrkesfiskare, som under de svåra åren för yrkesfisket gått över till industrin, när de nu kanske blir arbetslösa i land har att välja mellan att sälja sina egna hem – många har ju sådana – och flytta till annan ort för att få sysselsättning, eller att snegla på sitt gamla yrke och försöka dra sig dit igen. Det var i det tänkta läget som jag ställde interpellationen.

Det viktigaste är väl att man i ett sådant område som norra Bohuslän, med dessa stora utflyttningar som tyvärr ägt rum under en följd av år, försöker hålla folket kvar, försöker ha ett differentierat näringsliv inom området. Vad som närmast föresvävade mig var att man kanske genom AMS-bidrag eller på annat sätt kunde ge en extra möjlighet till före detta fiskare, som ville återetablera sig i sin gamla näring men som kanske inte vågade med de möjligheter som står till buds genom den vanliga fiskerilångivningen. Detta är ingenting ovanligt i och för sig. Så har det ju

gått till i vissa andra länder, och exempelvis i Nordnorge har man utöver vanlig låneverksamhet också haft extra påslag för regionen för att kunna förbättra möjligheterna för folket där. Min tanke var att man skulle kunna göra något liknande för att behålla befolkningen i norra Bohuslän. Då skulle, menar jag, också kanske yrkesfisket kunna komma in i bilden. Om det skulle bli så att ännu fler flyttar ut från norra Bohuslän söder ut – till Uddevalla, Göteborg och andra platser – så är det en olycklig utveckling.

Nu har det visserligen skett en del till det bättre på detta område sedan interpellationen skrevs. Men om det blir tillräckliga åtgärder vet vi ännu inte. Därför tror jag att det skulle vara bra om det fanns möjligheter att slussa in medel som hjälpte till att hålla folket kvar.

Jag vet att det kan invändas att det väl kommer att skapa låt mig säga avundsjuka eller misshälligheter mellan fiskargrupper, om fiskarna i ett område skulle få större förmåner än fiskarna i ett annat område. Den invändningen är naturligtvis berättigad. Men jag tror att fiskarna i gemen har förståelse för om extra åtgärder måste vidtagas just för att vi skall kunna behålla en befolkning som annars hotas av att behöva flytta på sig.

Jag ber att än en gång få tacka för svaret.

Herr jordbruksministern BENGTLSSON:

Herr talman! Jag inser ju helt att man har bekymmer i norra Bohuslän för sysselsättningen och att man måste vidtaga kraftåtgärder där. Men jag kan inte riktigt följa med herr Åbergs resonemang och ge min anslutning till hans förslag till lösningar, därför att fortfarande har vi ju väldigt stora bekymmer inom fisket. Vi har ingalunda övervunnit svårigheterna, och jag tycker att det fortfarande gäller att rädda befintliga fiskeföretag - med andra ord att försöka få så många som möjligt av de nuvarande båtarna som ingår i flottan på rätt köl.

När jag då ser att jag inom departementet har en rad ärenden som gäller båtar, för vilka fiskeristyrelsen inte har vågat tillstyrka lån och bidrag därför att man bedömt riskerna som för stora, och när kommunerna och herr Åberg och flera andra uppväktar mig och vädjar om att vi skall hjälpa dessa båtar, så har jag mot denna bakgrund mycket svårt att förstå att man skulle kraftigt subventionera gamla fiskare för att få dem att gå in i näringen igen. Det kan ju inte gärna leda till avundsjuka bland de andra fiskarna, men det måste ju ändå leda till stora bekymmer och ökad konkurrens. Därför tror jag inte att jag vill ställa mig bakom ett sådant förslag, utan jag tror att vi än så länge måste ägna all vår kraft åt att rädda så många som möjligt av de nuvarande båtarna i fiskeflottan, och för norra Bohuslän får vi försöka finna andra åtgärder än denna.

Herr ÅBERG (fp):

Herr talman! Jag sätter givetvis stort värde på att jordbruksministern säger att det gäller att rädda dem som fortfarande är i en besvärlig situation, och jag är glad för att man verkligen visar att man vill det. Det går emellertid inte att blunda för att det kan finnas personer som sålde sina båtar och skyndade sig från fisket när det var som sämst men som i en valsituation kan önska återgå. Nu har det ju dess bättre för många

skett en stabilisering inom fisket, även om det inte är bra – det är riktigt som jordbruksministern säger att vi har kvar en hel del besvärliga fall ännu – men som helhet betraktat har det ju blivit något bättre, och vi hoppas att den stabiliseringen skall fortsätta framöver.

Det sista som jordbruksministern sade, att vi kanske måste söka finna andra vägar för att hjälpa norra Bohuslän, tar jag som ett positivt svar som innebär att man inte lämnar norra Bohuslän åt sitt öde utan verkligen anstränger sig för att hjälpa till, om situationen verkligen blir så akut som vi ibland kan befara.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om åtgärder mot Östersjöns förorening

Herr jordbruksministern BENGTOSSON erhöll ordet för att besvara herr *Wijkmans* (m) den 3 november framställda interpellation, nr 210, och anförde:

Herr talman! Herr *Wijkman* har frågat dels på vilket sätt arbetet inom den svenska regeringen fortskrider för att förverkliga ett nära samarbete mellan Östersjöstaterna om åtgärder mot Östersjöns förorening, dels om jag anser att konventionen mellan USA och Canada för att minska föroreningarna i De stora sjöarna utgör en lämplig förebild för ett sådant framtida samarbete.

För att komma till rätta med Östersjöns förorening krävs ett samarbete mellan samtliga Östersjöstater. Av kända politiska skäl har det internationella samarbetet beträffande Östersjön hittills måst bedrivas främst på myndighetsnivå. Samarbetet har framför allt bestått i informationsutbyte på det tekniskt-vetenskapliga området. Dessutom pågår en samordning av forskningsinsatserna.

Regeringen gav 1968 naturvårdsverket i uppdrag att dels inventera och samordna pågående forsknings- och undersökningsverksamhet i Östersjön, dels – i samarbete med vissa berörda myndigheter och institutioner – initiera ytterligare forsknings- och undersökningsverksamhet. I december 1971 lämnade verket sin första rapport. Av denna framgår bl. a. att Sverige svarar för en omfattande forskningsverksamhet.

Ett avtal om forskningssamarbete har träffats mellan Sovjetunionen och Sverige. Ett svensk-ryskt symposium om Östersjöns föroreningsproblem har hållits i Sverige under 1971. Ett andra symposium, till vilket samtliga Östersjöländer inbjuds, skall hållas i Sovjetunionen nästa år. Sverige har tagit initiativ till en ny konferens under 1973 som syftar till samordning av undersökningsmetodik och till vilken samtliga Östersjöländer inbjuds.

Ett avtal på myndighetsnivå mellan Finland och Sverige om forskningssamverkan beträffande föroreningsförhållandena i Bottenviken och Bottenhavet kommer att undertecknas inom den närmaste tiden. Denna samverkan syftar till att utarbeta ett underlag för framtida överenskommelser om havsområdenas skydd mot föroreningar.

Överläggningar om begränsning av föroreningsutsläppen i Öresund

mellan Danmark och Sverige har påbörjats.

Informellt forskningssamarbete inom olika organisationer pågår.

Orsakerna till Östersjöns förorening är fortfarande oklara och föremål för skilda uppfattningar i de olika strandstaterna. En enhetlig uppfattning är nödvändig innan överenskommelser kan träffas. En fortsatt forsknings-samverkan är därför önskvärd och nödvändig.

Förhållandena i Östersjön är så speciella att konventionen mellan USA och Canada om De stora sjöarna inte utan vidare kan användas som förebild för ett Östersjöavtal. Vissa delar av konventionen kan självfallet – som också herr Wijkman påpekat – vara tillämpliga. Vår strävan måste vara att mot bakgrund av forskningsresultat nå lämpliga överenskommelser för att förbättra Östersjöns vattenkvalité och därmed dess biologiska tillstånd.

Herr WIJKMAN (m):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet Bengtsson för svaret på min interpellation. Jag skall försöka fatta mig ganska kort, dels därför att timmen börjar bli sen, dels för att statsrådet ju ändå tidigare här har talat ganska mycket om vatten.

Frågan om Östersjöns framtid är ytterst väsentlig, och därför är jag tacksam för att statsrådet i sitt svar ger uttryck för en uppfattning som såvitt jag förstår innebär att forskningen i Östersjön verkligen bör prioriteras.

Östersjöns framtid gäller inte främst frågan om att alla de som bor runt Östersjön skall ha tillgång till angenäma stränder och rent badvatten. Ytterst rör frågan sjöns totala existens. Skall vi som bor runt sjön i framtiden kunna bibehålla livet i Östersjön? Skall vi kunna bevara det bräckta vatten som är så unikt i världen? Skall vi i framtiden kunna ta upp rimliga fiskefångster ur detta hav?

Alla dessa frågor har accentuerats de senaste åren. Rapporterna om syrehalten i Östersjön är alarmerande, likaså rapporterna om olika närsalters koncentration. Vidare utgör utsläppen av kvicksilver, DDT och PCB stora problem därigenom att dessa ämnen för lång tid – kanske för evinnerlig tid – kommer att finnas kvar i Östersjön, även om vi lyckas samla staterna runt Östersjön till förbud mot dylika utsläpp.

Frågan om Östersjöns framtid är inte ett svenskt problem. Det rör i första hand alla stater runt Östersjön, och det är därför oundgängligen nödvändigt med överenskommelser staterna emellan för att nå effekt. I Sverige har vi redan förbud mot vissa utsläpp och en mycket restriktiv hållning mot andra föroreningar. Detta är utmärkt. Så länge vi inte vet mera, dvs. så länge forskningen inte har klarlagt sambanden mellan föroreningsgrad och livet i Östersjön, måste vi inta en restriktiv hållning. Det beklagliga är bara att inte samma inställning färgat tänkandet i övriga Östersjöstater. Vi vet i dag att intresse finns i länderna runt Östersjön att komma överens i dessa frågor. Sverige och Finland har inlett forskningssamarbete, och detsamma gäller Sverige och Sovjet. Polackerna har, enligt vad jag kunnat se i tidningsuppgifter, senast i oktober presenterat utkast till en konvention i dessa frågor, och man får förmoda att där finns normer för utsläpp, liksom förslag till kontrollorgan m. m.

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder mot
Östersjöns förore-
ning*

Jag har i min interpellation pekat på det arbete som har åstadkommit mellan USA och Canada för att stoppa föroreningarna i The Great Lakes. Där har man i våras undertecknat en konvention med målsättningen att inom en femårsperiod ha gjort sjöarna badbara igen, liksom att det åter skall gå att fiska där. Konventionen innehåller bestämda normer emot utsläpp, och man har satt upp ett kontrollorgan, som också skall ha möjlighet att under arbetets gång komma med förslag till utvidgade åtgärder där så behövs. Bakom konventionen ligger ett mångsidigt och omfattande forskningsarbete.

Det är naturligtvis riktigt som herr statsrådet säger i sitt svar att denna konvention är speciell i vissa avseenden. Vi har inte exakt samma problem i Östersjön som i De stora sjöarna. Men ändå visar konventionen att det varit möjligt att över nationsgränserna – och med deltagande av delstater och regionala organ – komma till en lösning av miljöproblem av det här slaget. Exemplet bör – och det tror jag också statsrådet menar – glädja oss och åtminstone som en principlösning kunna tjäna som förebild.

Herr statsrådet säger i sitt svar att vad som framför allt behövs är forskning. Jag vill instämma i detta. Inte minst på det bakteriologiska området finns mycket att göra. Jag frågar mig emellertid, om vi i samarbetet med övriga Östersjöstater är begränsade till forskning på kort sikt. Borde inte redan de undersökningar som har gjorts kunna leda fram till separata överenskommelser om förbud mot utsläpp redan i dag? Och dessutom: Det faktum att vi inte har forskat färdigt borde egentligen innebära att staterna runt Östersjön vore ytterligt restriktiva i sina utsläpp till dess vi får resultat som visar vad Östersjön tål. Sverige har där i flera fall, som jag nämnde, infört förbud eller restriktioner. Borde vi inte redan i dag, herr statsråd, söka förmå övriga stater till motsvarande ordning? Det är bra med samverkan på forskningsområdet. Men vi måste få konkreta åtgärder också. Jag är medveten om problemet med DDR och dess status, men enligt vad jag förstår kan den frågan ganska snart få sin lösning, och då borde ju möjligheterna att nå konkreta åtgärder vara mycket stora.

På sikt måste, som statsrådet säger, forskningen naturligtvis byggas ut och samordnas. Det gäller inte bara den biologisk-vetenskapliga forskningen utan även den ekonomisk-sociologiska. Här som på alla andra områden gäller det att få fram en total kalkyl över miljökostnaderna. Detta kräver helt uppenbart ökade anslag till forskningen, och det får då avslutningsvis bli min förhoppning att majoriteten här i riksdagen skall vara inne på samma linje. Varje dag som går försämras miljön i Östersjön. Vi måste alla, oavsett partifärg, försöka samlas kring resoluta åtgärder mot vidare föroreningar.

Fru SUNDBERG (m):

Herr talman! Först kanske jag får ställa mig något undrande över att vi för den här interpellationsdebatten i dag, eftersom vi i morgon under kammarplenum skall diskutera jordbruksutskottets betänkande i frågan.

Herr talman! Jag har begärt ordet med tanke på två meningar i jordbruksministerns svar, nämligen: "Överläggningar om begränsning av

föreningens utsläppen i Öresund mellan Danmark och Sverige har påbörjats” och ”Orsakerna till Östersjöns förorening är fortfarande oklara och föremål för skilda uppfattningar i de olika strandstaterna.”

Låt mig börja med att säga att det verkligen har hänt åtskilligt sedan 1968. Jag tror att alldeles speciellt vi som är bosatta nere i södra Sverige är glada över att så är fallet. Men vi har fortfarande den uppfattningen – och den tror jag att jordbruksministern delar, även om han är fin nog att inte säga det i ett svar – att Danmark på detta område har varit och är en betydligt större syndare än vad Sverige är.

Den 12 september i år hade Öresundsrådet ett möte i Malmö, varvid den danske trafikministern Jens Kampmann tog upp de här frågorna. I samband med de två meningar jag nyss läste upp ur jordbruksministerns svar skulle jag vilja understryka hur oerhört svårt det måste vara för vårt land – och även för jordbruksminister Ingemund Bengtsson – att komma till rätta med de föroreningssituationer som finns på den danska sidan.

Jordbruksministern säger i sitt svar att orsakerna till Östersjöns förorening fortfarande är oklara och föremål för skilda uppfattningar i de olika strandstaterna.

Ja, så är verkligen fallet. Vi har i Sverige ett reglerat utsläpp, men kommunikationsminister Jens Kampmann nöjer sig med att uttrycka sin glädje över att på den danska sidan landsväsenkommissionen inte har velat godtaga Gentoftes projekt till utsläpp utan rening. Jag vill nämna detta som ett exempel. Gentofte är en av de stora nordliga kommunerna i förhållande till Köpenhamn och en av de rikaste kommunerna i Danmark. Vi kan väl i dag knappast drömma om att en svensk kommun med utsläpp i Östersjön skulle vilja anhölla om att få göra ett sådant utsläpp orenat. Men i Danmark uttrycker man sin glädje över att detta inte beviljades. I Danmark säger man sig ha fått fram en linje som pekar i riktning mot den målsättning som Öresundsvattenkommittén har uppställt. Jens Kampmann säger sig tro att det är en riktning som de flesta kommuner kommer att inrätta sig under.

Som svensk blir man något darrig i knäna när man tänker på att de danska utsläppen fortfarande sker i den grad som här framkommer och att det till stor del är vi i Sverige som får ta emot de negativa konsekvenserna därav. Låt mig bara säga att vi trots allt skall vara tacksamma över att strömförhållandena i Kattegatt och inom Öresund är sådana som de är, varigenom vi fortfarande kan hålla vårt badvatten i hyggligt tillstånd.

Sedan berättade emellertid Jens Kampmann om att han haft ett möte med sin svenska kollega jordbruksminister Bengtsson om reningsproblemen i Öresund. Detta skedde i april månad. Som en konsekvens av detta möte har jag, sade han, låtit företa rundfrågningar i samtliga danska Öresundskommuner om vilka reningsåtgärder dessa planlagt för de kommande åren. Här är det tydligen inte fråga om någon lagstiftning, men man går i alla fall tack vare att jordbruksminister Bengtsson framfört detta förslag – vilket gläder mig – ut och frågar kommunerna om hur de tänkt sig planlägga sin rening under de kommande åren. Herr Kampmann säger att svaren håller på att komma in till miljöstyrelsen, som är en parallell till statens naturvårdsverk i Sverige. När man bearbetat dessa

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder mot
Östersjöns förore-
ning*

upplysningar, skall man uppta förhandlingar mellan Danmark och Sverige för att förbereda ett regeringsavtal mellan de båda länderna i syfte att åstadkomma en grund för en mer effektiv insats för att förhindra Öresunds förorening.

Jens Kampmann är mycket glad över att jordbruksminister Bengtsson visat välvilja i detta fall, och han hoppas att förhandlingar skall komma till stånd inom en månad. Denna månad bör, eftersom dessa handlingar är daterade den 12 september, ha passerat, och jag skulle därför gärna vilja höra om jordbruksminister Bengtsson kunde berätta något om vad resultatet av dessa förhandlingar blev. Jag vill framhålla att detta på intet sätt utgör någon kritik mot jordbruksministern, utan tvärtom ömkar jag något den tunga börda som är lagd på hans axlar att också försöka klara det danska föroreningsproblemet, vilket med den lagstiftning som där finns måste vara en betydligt svårare uppgift – för att inte nämna att nationaliteten också är en annan. Jag vill alltså gärna fråga jordbruksministern om de resultat som inkommit till Jens Kampmann resulterat i några mera konkreta förslag.

Till sist, herr talman! Man säger att orsakerna till föroreningarna är oklara. Som det står i svaret antar jag att jordbruksministern där velat föregripa en för hård kritik, eftersom man naturligtvis på ett sådant område som detta, där så oerhört mycket forskning behöver komma till stånd, inte specifikt kan peka på en eller annan grundorsak till vissa typer av föroreningar. Kvar står att vi har en fluktuerande svavelvätehalt i Östersjön. År 1968 var ett dåligt år, 1970 och 1971 har varit hyggliga år, och vi gör så pass noggranna undersökningar som vi har möjlighet till för att klara denna sak.

Jag skulle då till sist vilja fråga: Vad är det som skiljer de andra ländernas uppfattning från den svenska uppfattningen beträffande orsakerna? Är det helt enkelt så att man där inte vill sätta ett klart samband mellan utsläpp och förorening i Östersjön?

Herr STRÖMBERG (fp):

Herr talman! I likhet med fru Sundberg vill jag uttrycka min förvåning över att vi får denna debatt i dag när vi i morgon skall behandla ett flertal motioner om Östersjön. Därför skall jag fatta mig mycket kort.

Herr jordbruksministern – eller möjligen något annat statsråd – fick i somras havsresursutredningens betänkande. Ett kapitel berörde forskningen inom oceanografin, och på en del andra områden som har med hav att göra, bl a. behandlade man mycket noga den forskning som sker i Östersjön. Det var en utomordentligt värdefull samlad redogörelse för problemen som här lämnades.

Det visar sig bl. a. att den forskning som pågår rörande Östersjöns problem i dag i stort sett icke är samordnad mellan alla länder runt Östersjön. Det finns bara ett par informella grupper som består av fristående forskare från alla länder som har kust runt Östersjön.

I morgon behandlar vi en folkpartimotion, där det framhålls att denna forskning behöver samordnas så att alla länder kommer med. Östersjön är inget i och för sig särskilt stort hav, men problemen är många och stora, och alla strandstater bör sätta in resurser för att gemensamt lösa dessa

Tisdagen den
21 november 1972*Om åtgärder mot
Östersjöns förore-
ning*

problem. Det har hittills av kända skäl varit omöjligt.

Vad som har hänt de senaste dagarna -- valet i Västtyskland, den deklaration som den svenske utrikesministern har lämnat, det uttalande som gjordes från Finlands regering i söndags kl. 18 och ett uttalande från den danska regeringen -- gör att vi nu kan hoppas att det finns betydligt större möjligheter att lösa dessa problem än tidigare. Jag skulle vilja uttrycka den förhoppningen att Sverige, som är det land som har mest strand runt Östersjön, tar initiativ till att samordna den forskning som skall äga rum i Östersjön.

Herr jordbruksministern BENGTTSSON:

Herr talman! Jag valde att besvara interpellationen så fort jag kunde; jag tycker det är en bra princip. Jag vet inte om man skall besvara interpellationer då det föreligger ett utskottsbetänkande i samma ärende. Jag tror att det skulle förrycka riksdagsarbetet, eftersom det alltid finns något samband mellan en interpellation och ett utskottsärende. Jag har varit i riksdagen några år så jag vet hur reaktionen blir om man på en arbetstyngd plenidag skall svara på en massa interpellationer. Därför förstår jag inte riktigt fru Sundbergs förundran. Jag tycker inte det finns anledning att vara ledsen för att ett statsråd snabbt svarar på en interpellation.

Jag skall gärna försöka besvara de frågor som fru Sundberg här ställde.

När det gäller bedömningen av situationen i Östersjön är det riktigt att meningarna är delade. Från svensk sida hävdar vi att situationen i Östersjön har försämrats på grund av föroreningarna. Men danska och finska forskare säger att det är helt andra orsaker som ligger bakom. De menar bl. a. att det är naturliga förändringar som äger rum och som innebär att salthalten ökar i Östersjön. Bland dessa forskare råder alltså delade meningar.

Det är klart att jag anser den svenska ståndpunkten vara riktig. Vi har ju också handlat därefter. Allt vårt praktiska handlande går ut på att förhindra förorening av Östersjön. Det gäller nu för oss att övertyga forskarna i de andra Östersjöstaterna om riktigheten av detta.

När det sedan gäller överläggningarna med våra danska vänner så kommer vi i konseljen nu på fredag att utse den delegation som skall sköta förhandlingarna för Sveriges vidkommande. Vi har haft besök av våra danska kolleger, som nu gör likadant; det måste ju finnas en förhandlingsgrupp för de här frågorna. Jag hoppas att den mycket snart skall komma i gång med arbetet.

På den svenska sidan ligger vi bra till, men jag tror att min danska kollega behöver litet hjälp från oss för att kunna utöva påtryckningar på kommunerna, som skall vidta åtgärderna. Ur den synpunkten var det ett bra anförande som fru Sundberg höll. Det kommer säkert till danskarnas kännedom, så jag behöver kanske inte ytterligare understryka synpunkterna med hänsyn till mina relationer till min kollega.

Vad beträffar herr Wijkmans anförande delar jag helt hans uppfattning att det numera har bedrivits forskning så pass länge att man skulle kunna få till stånd separata överenskommelser.

Jag tror att vi kan vara rätt optimistiska beträffande Östersjön trots

Tisdagen den
21 november 1972

*Om åtgärder mot
Östersjöns förore-
ning*

att det har släppts ut förfärligt mycket föroreningar i detta vatten. För det står väl ändå klart för alla strandstater vad som håller på att ske. Man måste ha ett gemensamt intresse – och det vet jag att man har -- i Polen, Tyskland, Sovjetunionen och Finland att åstadkomma förbättringar av Östersjön. Det är vårt gemensamma hav, där vi hämtar en stor del av den näring vi behöver. Ett omfattande fiske bedrivs ju av de här staterna i Östersjön.

Hittills har det tyvärr inte varit möjligt – och det vet herr Wijkman lika väl som jag – att komma längre än att vetenskapsmän och forskare har samarbetat i alla sju staterna. Likaså har samarbete bedrivits på ämbetsmannanivå. Vårt naturvårdsverk har kunnat umgås och förhandla med alla de sex övriga staterna, även med DDR. Nu lär de politiska hindren av allt att döma snart vara undanröjda, och den internationella situationen håller på att förändras. Det innebär ju att vi inom kort kan närma oss Östersjöns miljöproblem även på regeringsnivå. Det har ju också redan ägt rum en ganska intensiv forskning, som givit en rad konkreta resultat. Och överläggningarna mellan ämbetsmännen har ändå haft till syfte att man så småningom skulle kunna träffa regeringsöverenskommelser. Vi har således både det arbetet som forskarna har bedrivit och samarbetet mellan administratörer att bygga på.

Jag vill inte alls underskatta värdet av den överenskommelse som är träffad mellan Canada och Amerika för att rädda The Great Lakes, men det är klart att detta har varit något lättare för dem än vad det kommer att bli för oss; vi måste ju träffa en överenskommelse mellan alla de berörda sju staterna.

Jag tror att man numera, sedan den politiska situationen klarnat, kan se rätt ljusst på denna fråga och att vi snart bör kunna få till stånd en överenskommelse, i varje fall på vissa punkter där detta är av behovet påkallat.

Herr WIJKMAN (m):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten. Jag vill tacka för de förtydliganden som statsrådet nu har gjort. De inger mer optimism än svaret om att separata överenskommelser skall bli möjliga inom kort. Om vi nu kan knäcka den politiska frågan om DDR:s status så lär vi väl ganska snart kunna få till stånd ett arbete på en konvention.

Jag har erfarit att professor Mortimer, chefen för The Great Lakes Convention, besökt vårt land och, som jag hoppas, redogjort för en del detaljer i det arbetet.

Jag vill återigen tacka för den positiva anda i vilken vi här har diskuterat denna fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

- § 10 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner
nr 132 till justitieutskottet,
nr 144 till socialutskottet och
nr 145 till skatteutskottet.

§ 11 Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottets skrivelse från riksdagens förvaltningsstyrelse angående anslag på tilläggsstat för budgetåret 1972/73 till Den inre riksdagsförvaltningen: Utredning om riksdagens hus m. m.

§ 12 Föredrogs och hänvisades motionerna

- nr 1805 till civilutskottet,
- nr 1806 till inrikesutskottet,
- nr 1807 till civilutskottet,
- nr 1808 till inrikesutskottet,
- nr 1809 till civilutskottet,
- nr 1810 och 1811 till inrikesutskottet,
- nr 1812 punkten 2 b till civilutskottet och i övrigt till inrikesutskottet,
- nr 1813 till civilutskottet,
- nr 1814–1816 till inrikesutskottet,
- nr 1817 till civilutskottet,
- nr 1818 såvitt avsåg sista yrkandet till civilutskottet och i övrigt till inrikesutskottet,
- Nr 1819 punkterna 7 och 10 till civilutskottet samt i övrigt till inrikesutskottet,
- nr 1820 och 1821 till civilutskottet,
- nr 1822 till inrikesutskottet,
- nr 1823 punkten 6 till inrikesutskottet och i övrigt till civilutskottet,
- nr 1824 och 1825 till civilutskottet,
- nr 1826–1831 till inrikesutskottet,
- nr 1832 till civilutskottet,
- nr 1833 till inrikesutskottet,
- nr 1834 till civilutskottet,
- nr 1835–1837 till inrikesutskottet,
- nr 1838 till civilutskottet samt
- nr 1839 till trafikutskottet.

§ 13 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkanden nr 37 och 44–49, skatteutskottets betänkande nr 59, justitieutskottets betänkande nr 18 och 23, lagutskottets betänkanden nr 19, 20, 22 och 24, utrikesutskottets betänkanden nr 12–15, socialförsäkringsutskottets betänkanden nr 36–38 samt jordbruksutskottets betänkanden nr 49–54 och 62.

§ 14 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 225.

§ 15 Herr tredje vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle lagutskottets betänkande nr 19 uppföras närmast efter konstitutionsutskottets betänkande nr 37 samt jordbruksutskottets betänkanden nr 49–54 och 62 närmast efter konstitutionsutskottets betänkande nr 49.

Tisdagen den
21 november 1972

§ 16 Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIJKMAN (m), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 132 med förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen m. m. måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till första plenum efter lördagen den 2 december.

Denna hemställan bifölls.

§ 17 Interpellation nr 226 ang. säkerhetspolisens möjligheter till personalkontroll

Ordet lämnades på begäran till

Fru KRISTENSSON (m), som yttrade:

Herr talman! Under våren 1972 företog JO en utredning angående säkerhetspolisen och värnpliktskonferensen i Örebro. Utredningen föranleddes främst av vissa händelser vid årets värnpliktsriksdag. JO konstaterar att säkerhetspolisen är ett oundgängligt instrument till skydd för landets yttre och inre säkerhet. Slutsatsen av JO:s utredning är att han inte finner anledning ifrågasätta införandet av ytterligare regler för den särskilda polisverksamheten eller ytterligare garantier till säkrande av att verksamheten hålls inom behöriga gränser. JO konstaterar också att man inom rikspolisstyrelsen är klart medveten om de ramar som gäller för verksamheten och om vikten av att så långt möjligt skydda den enskilde medborgarens integritet. JO finner inte anledning föreslå någon ändring i personalkontrollkungörelsen men uttalar att en viss komplettering kan vara påkallad för att effektivisera övervakningen av vissa extremistorganisationer. I sin sammanfattning konstaterar JO att han i fråga om säkerhetspolisen ej funnit anledning till erinran mot rikspolisstyrelsens tillämpning av gällande föreskrifter eller eljest mot det sätt på vilket verksamheten utövas.

Mot bakgrund av JO:s uttalande kunde det finnas anledning utgå ifrån att ytterligare åtgärder från regeringens sida ej skulle befinnas påkallade. Redan innan utredningen slutförts tillsattes emellertid i vederbörande departement en arbetsgrupp som skulle förbereda ändringar i tillämpningen av personalkontrollen. Sådana ändringar har numera beslutats av Kungl. Maj:t, innebärande att tillämpningsföreskrifterna till personalkontrollkungörelsen skall meddelas av Kungl. Maj:t. De nya tillämpningsföreskrifterna innebär att möjligheterna till registrering av medlemmar av svenska extremistorganisationer väsentligt nedskurits, under det att medlemmar av utländska organisationer, som kan befaras bedriva politiskt omstörtande verksamhet, eller sympatisörer med sådana organisationer skall antecknas i säkerhetsavdelningens polisregister.

Det förefaller mig som om de nya tillämpningsföreskrifterna väsentligt skulle försämra myndigheternas möjligheter att tillse att inga ur

säkerhetssynpunkt olämpliga personer blir innehavare av befattningar, där sekretesskyddad information tillhandahålles.

Åberopande det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr justitieministern ställa följande fråga:

Vilka skäl har föranlett den inskränkning i säkerhetspolisens möjligheter till personalkontroll som de nya tillämpningsföreskrifterna till personalkontrollkungörelsen synes innebära?

Denna anhållan bordlades.

§ 18 Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts proposition nr 136 med förslag till godkännande av konvention rörande skydd för framställare av fonogram mot olovlig kopiering av deras fonogram.

§ 19 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1840 av fröken *Bergström m. fl.*

Nr 1841 av herr *Bohman m. fl.*

Nr 1842 av herr *Carlström m. fl.*

Nr 1843 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*

Nr 1844 av herr *Helén m. fl.*

Nr 1845 av herr *Hermansson m. fl.*

Nr 1846 av herr *Hovhammar m. fl.*

Nr 1847 av herr *Hugosson m. fl.*

Nr 1848 av herr *Hörberg m. fl.*

Nr 1849 av herrar *Olof Johansson* i Stockholm och *Andersson* i

Nybro

Nr 1850 av herr *Karlsson* i Huskvarna *m. fl.*

Nr 1851 av herr *Levin*

Nr 1852 av herr *Möller* i Göteborg *m. fl.*

Nr 1853 av herr *Svensson* i Malmö *m. fl.*

Nr 1854 av fru *Theorin m. fl.*

avlämnande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

Nr 1855 av herr *Adolfsson m. fl.*

Nr 1856 av herr *Adolfsson m. fl.*

Nr 1857 av herrar *Andersson* i Södertälje och *Wictorsson*

Nr 1858 av herrar *Antby* och *Enlund*

Nr 1859 av herr *Boo m. fl.*

Nr 1860 av herr *Fägelsbo*

Nr 1861 av herr *Fälldin m. fl.*

Nr 1862 av herrar *Jansson* och *Bergqvist*

Nr 1863 av herr *Krönmark m. fl.*

Nr 1864 av herr *Torwald*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 120 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), m. m.

Nr 120

Tisdagen den
21 november 1972

Nr 1865 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.*

Nr 1866 av herr *Claeson m. fl.*

Nr 1867 av herr *Helén m. fl.*

Nr 1868 av herr *Lidgard m. fl.*

Nr 1869 av herrar *Ullsten* och *Tobé*

Nr 1870 av herr *Wijkman*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 124 med förslag
angående åtgärder för ökad bostadsförbättringsverksamhet m. m.

Nr 1871 av herr *Enlund*

Nr 1872 av herr *Fälldin m. fl.*

Nr 1873 av herr *Fälldin m. fl.*

Nr 1874 av herr *Gernandt*

Nr 1875 av herr *Hermansson m. fl.*

Nr 1876 av herrar *Johansson* i Växjö och *Gustavsson* i Alvesta

Nr 1877 av herr *Josefson* i Arrie *m. fl.*

Nr 1878 av herr *Larsson* i Umeå

Nr 1879 av herr *Sellgren*

Nr 1880 av herr *Sjönell m. fl.*

Nr 1881 av herrar *Torwald* och *Bengtsson* i Göteborg

Nr 1882 av herrar *Wiklund* i Stockholm och *Larsson* i Umeå

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 125 angående
utgifter på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1972/73 avseende
konjunkturstimulerande åtgärder, m. m.

Nr 1883 av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 127 angående
försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m.

Nr 1884 av herr *Andersson* i Örebro

Nr 1885 av herr *Börjesson* i Falköping

Nr 1886 av herr *Hörberg*

Nr 1887 av herr *Mattsson* i Lane-Herrestad

Nr 1888 av herr *Norrby* i Gunnarskog *m. fl.*

Nr 1889 av herr *Rydén m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 128 med förslag
till förordning om skatt på spel, m. m.

Nr 1890 av herr *Börjesson* i Falköping

Nr 1891 av herr *Magnusson* i Kristinehamn *m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 129 angående
godkännande av avtal mellan televerket, Svenska kommunförbundet och
Landstingsförbundet om bildande av ett alarmeringsbolag, m. m.

Nr 1892 av herr *Nordgren*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 med förslag till
lag om ändring i lagen (1970:412) om otillbörlig marknadsföring, m. m.

Nr 1893 av herrar *Andersson* i Ljung och *Nisser*

Nr 1894 av herr *Carlstein m. fl.*

Nr 1895 av herrar *Gustafsson* i Byske och *Nilsson* i Tvärålund

Nr 1896 av herr *Hanmarberg m. fl.*

Nr 1897 av herr *Johansson* i Växjö *m. fl.*

Nr 1898 av herr *Larsson* i Umeå

Nr 1899 av herr *Magnusson* i Kristinehamn *m. fl.*

Nr 1900 av herr *Nilsson* i Agnäs

Nr 1901 av herr *Olsson* i Sundsvall

Nr 1902 av herr *Persson* i Heden *m. fl.*

Nr 1903 av herrar *Sellgren* och *Eriksson* i Arvika

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 133 angående
ändrad regional organisation av SJ

Nr 1904 av herr *Strindberg m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 138 med förslag till
lag om ändring i brottsbalken, m. m.

§ 20 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen
av

Nr 328 Herr *Stridsman* (c) till herr jordbruksministern angående lämp-
ligheten av att frakta spillolja med pråm:

Anser statsrådet det vara lämpligt att frakta spillolja sjövägen med
pråm?

Nr 329 Herr *Clarkson* (m) till herr justitieministern om åtgärder mot
tjuvfiske:

Föranleder det ökande tjuvfisket, nu särskilt med trål i Öresund,
någon åtgärd från statsrådets sida?

Nr 330 Fru *Frænkel* (fp) till herr försvarsministern om åtgärder för att
trygga sjöräddningen på Västkusten:

Vilka åtgärder avser försvarsministern vidtaga för att trygga
sjöräddningen under de månader då ingen tung helikopter finns
tillgänglig på Västkusten?

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.10.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert